

Riksdagens protokoll

2012/13:84

Tisdagen den 26 mars

Kl. 13.00 – 15.56
18.00 – 19.05

Protokoll
2012/13:84

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 19 och 20 mars.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält Inger Fredriksson som suppleant i finansutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och EU-nämnden under Roger Tiefensees ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 27 mars–2 juni* till

suppleant i finansutskottet
Inger Fredriksson (C)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Inger Fredriksson (C)

suppleant i EU-nämnden
Inger Fredriksson (C)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:332

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:332 Varsel inom järnvägssektorn
av Anders Ygeman (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 april 2013.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 22 mars 2013
Näringsdepartementet
Catharina Elmsäter-Svärd (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2012/13:333

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:333 Aktiv arbetsmarknadspolitik kontra fas 3-verksamhet
av Ali Esbati (V)

Interpellationen kommer att besvaras den 9 april 2013.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 15 mars 2013
Arbetsmarknadsdepartementet
Hillevi Engström (M)
Enligt uppdrag
Monica Rodrigo
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:334

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:334 Permanent bemanning med inhyrd personal
av Ali Esbati (V)

Interpellationen kommer att besvaras den 9 april 2013.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 15 mars 2013
Arbetsmarknadsdepartementet
Hillevi Engström (M)
Enligt uppdrag
Monica Rodrigo
Expeditions- och rättschef

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2012/13:115 till justitieutskottet

Skrivelse
2012/13:121 till utbildningsutskottet

Föredrogs och bordlades åter
Trafikutskottets betänkande 2012/13:TU7
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU16
Finansutskottets utlåtande 2012/13:FiU29
Finansutskottets betänkanden 2012/13:FiU25 och FiU26
Civilutskottets betänkande 2012/13:CU12
Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU9

6 § Svar på interpellationerna 2012/13:316 och 317 om vårdpersonalens arbetssituation

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Christina Zedell och Ingela Nylund Watz har frågat mig vad jag avser att göra för att säkra tillgången på vårdplatser runt om i landet. Christina Zedell har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka ökad samvetsstress hos vårdpersonalen och därmed stärka patientsäkerheten. Ingela Nylund Watz har slutligen frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att vårdkaoset i Stockholm och Skåne får nationella konsekvenser.

Jag anser det vara av yttersta vikt att tillgången till vårdplatser motsvarar vad en god hälso- och sjukvård kräver. Sjukvårdshuvudmännen ska erbjuda en god hälso- och sjukvård i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Aktuella frågeställningar belyser den utmaning som landstingen har att brotta sig för att säkra balansen mellan en adekvat tillgång till vårdplatser och ett effektivt resursutnyttjande. Regeringen bidrar på olika sätt till landstingens arbete genom att förbättra förutsättningar och tillhandahålla stöd.

Christina Zedell och Ingela Nylund Watz påpekar att det är fortsatt angeläget att värna om tillgången till en god hälso- och sjukvård. Platsbrist som leder till överbeläggningar och utlokalisering av patienter kan riskera patientsäkerheten. Jag instämmer i att en väl fungerande hälso- och sjukvård är av grundläggande betydelse för vårdpersonalens arbetssituation och vårdyrkenas attraktionskraft.

Mot bland annat denna bakgrund genomför regeringen kraftfulla reformer och satsningar på hälso- och sjukvårdsområdet. Regeringen fortsätter att prioritera tillgänglighet, kvalitet, effektivitet och säkerhet. Jag vill med detta lyfta fram några exempel på områden som regeringen satsar på.

Först vill jag understryka betydelsen av arbetet med att stärka patientens ställning och valfrihet. Detta arbete bidrar på flera sätt till att främja tillgängligheten till en god hälso- och sjukvård. Patientmaktsutredningen har i delbetänkandet *Patientlag* (SOU 2013:2) bland annat föreslagit en ny patientlagstiftning och hur valfriheten kan stärkas ytterligare. Regeringen kommer även att fortsätta att verka för en bättre tillgänglighet genom till exempel den nationella vårdgarantin, kömiljarden och vårdval.

Härnäst vill jag peka på att jämförelser av hälso- och sjukvårdens resultat fortsätter att vara en viktig drivkraft för förbättring. Regeringen stöder detta arbete i ett flertal avseenden. Ett framstående exempel är de

öppna jämförelser som tas fram av Sveriges Kommuner och Landsting och Socialstyrelsen. Regeringen investerar även gemensamt med landstingen och SKL i utveckling av olika kvalitetsregister. Genom att synliggöra och lyfta fram såväl framgångar som brister stimulerar man det ständiga förbättringsarbetet i landstingen.

Christina Zedell uppmärksammar patientsäkerhetsperspektivet. Jag vill i detta avseende lyfta fram den nya patientsäkerhetslagen (2010:659). Den nya lagen trädde i kraft i januari 2011 med syftet att skapa en säkrare vård. Lagen åtföljs av en särskild patientsäkerhetssatsning för vilken regeringen avser att avsätta ca 2,5 miljarder kronor under perioden 2011–2014. Patientsäkerhetssatsningen syftar till att stärka landstingens patientsäkerhetsarbete. Landstingen får genom årliga överenskommelser med SKL möjlighet att ta del av prestationsbaserade stimulansbidrag. Inom ramen för överenskommelserna bedrivs bland annat ett arbete för att kontinuerligt mäta och rapportera överbeläggningar. Denna kartläggning kan användas som en grund för vidare förbättringsarbete.

Ingela Nylund Watz påpekar att det i Stockholm och Skåne bedrivs rikssjukvård av nationell angelägenhet. Det är Socialstyrelsen som beslutar om tillstånd och villkor för rikssjukvård efter ansökan från det landsting som vill erbjuda vården. Socialstyrelsen har också tillsynsansvaret för hälso- och sjukvården i dess helhet. Från och med den 1 juni 2013 inrättas en ny tillsynsmyndighet: Inspektionen för vård och omsorg. Ett viktigt syfte med den nya myndigheten är att stärka tillsynen inom vård- och omsorgsområdet.

Avslutningsvis vill jag uppmärksamma att det världen över har skett en övergång från slutna vårdformer till mer öppen vård. Sverige ligger långt fram i denna utvecklingsprocess. Det är i stort en positiv utveckling, eftersom det bidrar till en effektivisering av vården. Samtidigt krävs ett kontinuerligt förbättringsarbete i landstingen för att tillgodose den enskildes behov av hälso- och sjukvård. Att landstingen erbjuder ett tillräckligt antal vårdplatser är en nyckelfråga. Jag kan försäkra att jag kommer att fortsätta att verka för en svensk hälso- och sjukvård som kännetecknas av tillgänglighet, kvalitet, effektivitet och säkerhet.

Då Christina Zedell, som framställt interpellation 2012/13:316, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Meeri Wasberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 2 MEERI WASBERG (S):

Fru talman! Trots det omfattande svaret från statsrådet skulle jag vilja säga att det är med stor oro jag ser på utvecklingen av sjukvården i dag. Vi har i det här landet byggt upp en sjukvård utifrån principen om gemensam finansiering och vård efter behov. Vi har lyckats skapa system med högt förtroende hos medborgare, medarbetare och profession. Vi har alltid kunnat räkna med att sjukvården ska finnas där när vi behöver den och kunnat lita på dess kvalitet.

Men i Sverige 2013 är det inte längre självklart. I dag duggar larmrapporterna tätt om missförhållanden i den svenska sjukvården. Det förekommer brister i alla landsting, men det är uppenbart att det i de borgerligt styrda landstingen i Stockholm och Skåne pågår ett ideologiskt systemskifte som minst sagt har fått djupt oroväckande resultat.

Alla människor ska kunna känna sig trygga i att sjukvården fungerar när vi behöver den. Vård ska ges efter vars och ens behov. Vi ska inte behöva ha privata försäkringar för att garanteras vård, och sjukvården kräver stabilitet och långsiktig planering. Då behövs det också ett politiskt ansvar.

Inom den borgerliga sjukvårdspolitiken har man valt en helt annan inriktning, med privatiseringar, utförsäljningar och olika vårdvalssystem, i akt och mening att effektivisera och förbättra sjukvården. Men det har kanske inte riktigt blivit så. Efter sex år är det tydligt att den politiken har fått alldeles för mycket oönskade konsekvenser.

Det är som sagt patienterna och personalen som får betala ett högt pris, något som vi socialdemokrater aldrig kan acceptera. Om jag är rätt underrättad har Socialstyrelsen kopplat fem olika dödsfall i Region Skåne till överbeläggning och personalbrist, vilket är mycket allvarligt. Sjukvårdspersonalen i både Stockholm och Skåne har protesterat mot nedskärningar och varnat för att patientsäkerheten hotas. I Stockholm har nu senast barnmorskorna demonstrerat mot en ohållbar arbetsbelastning som gör det svårt att ge trygg och säker vård. Det är brist på platser, barnmorskor och övergripande planering.

Redan förra året slog man larm om förhållandena. Arbetsmiljöverket har också fått anmälningar gällande både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön. Förlossningsvården upplevs inte längre vara säker.

Det är helt oacceptabelt att kvinnor år 2013 ska föda barn utan bedövning och i en skrub. När man ringer till förlossningskliniken är det inte säkert att man får svar eftersom personalen inte hinner svara.

Många får vända i dörren och skickas i väg till en annan klinik. Om jag har förstått det rätt har i Stockholm antalet hänvisningar till förlossningskliniker utanför länet ökat med 65 procent år 2012. Det är mycket.

Det ska inte vara så att vår förlossningsvård står och faller med självuppofter insatser från barnmorskor. Personalen gör så gott den kan och så mycket som den hinner. Många upplever sig vara helt slutkörda. Det är vad de berättar för oss.

Det är undersköterskor, barnmorskor och annan personal som får betala priset för att upprätthålla en god patientsäkerhet genom att de helt enkelt inte hinner äta, inte hinner gå på toaletten och ständigt har ett dåligt samvete för att de inte räcker till. Det upplever jag inte att statsrådet gav något svar på eller någon kommentar till i sitt svar.

Vi närmar oss nu sommaren. Vi vet hur sommaren kommer att kunna se ut med både platsbrist och semestertider. Frågan är om socialministern delar min oro och ifall socialministern avser att göra någonting ytterligare.

Anf. 3 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Precis som Meeri Wasberg sade är det visserligen ganska långt och ordrikt men tyvärr ganska innehållslöst, i varje fall om man försöker att lite mer konkret få svar på de frågor som jag ställt i min interpellation.

Socialministern slår förvisso fast i svaret – och det är bra – att det är av yttersta vikt att tillgången på vårdplatser motsvarar vad en god hälso- och sjukvård kräver. Det är som sagt bra. Men under resten av svaret undviker socialministern att beröra den kaotiska situation som vi har sett

och tvingats ta del av bland annat via mediernas rapportering under senare tid. Det handlar om konstanta överbeläggningar, personal som ger uttryck för vanmakt och samvetsstress och signaler om att patientsäkerheten är hotad.

I stället ägnar socialministern större delen av sitt svar åt att rada upp ett antal åtgärder som den borgerliga regeringen prioriterat inom svensk hälso- och sjukvård. Det är nationell vårdgaranti, kömiljard, vårdval, öppna jämförelser och patientsäkerhetslagen. En del av detta är riktigt bra. Men det är inte riktigt det som jag efterlyste i frågorna i min interpellation.

Fru talman! Det är just detta som är socialministerns problem i dagens debatt. Jag vet inte om socialministern har följt de senaste månadernas debatt och tagit reda på hur allvarligt läget är både i Skåne och i Stockholm.

Själv har jag bara genom att öppna morgontidningarna kunnat ta del av krisrapporter i stort sett dagligen. Så sent som förra tisdagen kunde vi, precis som Meeri Wasberg tidigare berättade, följa rapporterna från barnmorskornas demonstration utanför Landstingshuset här i Stockholm.

Det vore väldigt märkligt om inte socialministern har uppmärksammat det. Det signalerar ändå att här krävs ganska kraftfulla insatser. Men socialministern hänvisar till sjukvårdshuvudmännens ansvar.

Fru talman! Jag har själv varit landstingsråd i drygt tio år i ett hyggligt stort landsting som omfattar den kommun vi nu befinner oss i. Jag vet hur arbetsfördelningen ser ut mellan staten och sjukvårdshuvudmännen.

Jag är också väl medveten om att staten, vilket socialministern hänvisade till i sitt svar, kan använda morötter för att stimulera landstingen att gå i en riktning som regeringen anser vara önskvärd.

Det har skett med den tidigare regeringen. Det har skett med den nuvarande regeringen. Jag är säker på att det också kommer att ske med kommande regeringar framöver.

Det är uppenbart att sjukvårdshuvudmännen har stora problem. Bristen på vårdplatser är akut, och patientsäkerheten är hotad. Så sent som i dag har vi kunnat se att läget inför sommaren är mycket oroande.

I detta läge väljer socialministern ändå att passa för den besvärliga situationen och skjuta över hela ansvaret på landstinget. Problemet för socialministern är att ansvariga politiker i landstingen och regionerna både i Skåne och i Stockholm inte heller tar sitt ansvar.

I Stockholm fattas 500 vårdplatser. Ansvarigt sjukvårdslandstingsråd Filippa Reinfeldt flyr kritiken och skyller på andra. Barnmorskorna utanför Landstingshuset i tisdags blev nog inte så imponerade av att få del av att Moderaterna tycker att de borde kunna få träna på arbetstid när samhällsstressen redan pressar personalen till bristningsgränsen.

Fru talman! Jag vill därför nu lite grann formulera om mina frågor till socialministern.

För det första: Är det socialministerns uppfattning att det aldrig kan bli fråga om initiativ från regeringen om att säkra tillgången på vårdplatser i landet?

För det andra: Vad måste hända för att socialministern ska inse att systemet med rikssjukvård påverkas när berörda sjukvårdshuvudmän drabbas av allvarliga problem?

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för ett väldigt ordrikt men också väldigt innehållsrikt svar.

Det förringas nu från interpellanterna att man specificerat ett antal viktiga reformer som man har möjlighet att göra från statens sida och som på alla sätt försöker komma till rätta med bland annat de problem som interpellationerna handlar om – tillgång till vården och vårdplatser.

Patientmaktsutredningen nämns, där det föreslås att patienterna kommer att få en stärkt ställning. De öppna jämförelserna nämns. De är helt nödvändiga för att man ska kunna analysera bland annat problemet med vårdplatsbrister, om sådana finns.

Inte minst patientsäkerhetslagen har haft ett särskilt fokus på överbeläggningar och riskmoment med detta. Man har dessutom gjort väldigt viktiga förändringar, som inte den socialdemokratiska regeringen förmådde att göra, genom att skilja tillsynen av sjukvården från uppdraget som Socialstyrelsen mer renodlat får att analysera sjukvårdsproblem.

Allt detta kläs också i kontexten av miljardsatsningar. Förutom det som nämnts av socialministern kan jag lägga till rehabiliteringsmiljarden. Den är definitivt ett ytterligare tillskott i miljardklassen som stärker engagemanget från statens sida.

Fru talman! Grundproblemet är lite grann det som berörs i svaret till interpellanterna, om än lite inlindat. Vi har en unik ordning i Sverige med tre nivåer. Där har sjukvårdshuvudmännen, 21 stycken, egen skatteuppbörd, och de har ytterst detta ansvar.

Det skulle vara förmätet om staten med den gällande ordning vi har på annat sätt lägger sig i och toppstyr verksamheten. Jag tror inte att det kommunala självstyret skulle uppskatta det.

Med detta sagt vill jag gå till den avslutande delen i socialministerns svar. Det är väldigt viktigt att konstatera att det har funnits en allmän utveckling mot att flytta från sjukhussängarna ut i öppenvården och även så inom specialistvården.

Detta har i stor omfattning gjorts möjligt på grund av den medicinska utvecklingen. Jag kan berätta att jag har en erfarenhet av att ha jobbat inom sjukvården under många alltför långa socialdemokratiska styrelseår. Då hade vi samma problem med vårdplatsbrist och överbeläggningar.

Där fick man på alldeles för hög nivå, ofta på överläkarnivå, sitta och ringa runt för att hitta vårdplatserna. Det gjorde den socialdemokratiska regeringen ingenting åt. Tyvärr gjorde många socialdemokratiskt styrda landsting ännu mindre åt det, vilket ledde till en problematik.

Det har funnits en väldigt tydlig internationell utveckling mot att ändå bejaka de medicinska framstegen så att man kan flytta ut vården från sjukhusen. För ett halvsekel sedan var det vanligt att patienter låg inneliggande för banala åkommor under alldeles för lång tid. Det förorsakade dessutom mer sjuklighet.

I grunden finns det en positiv utvecklingstendens. Detta styrktes bland annat i ädelreformen under 90-talet. Då försökte man dessutom flytta över en del av ansvaret från sjukvården till kommunerna.

Det är och förblir ett problem när man har en brist på vårdplatser som inte åtgärdas. Detta leder till att personalen kommer i trångmål. I så

måtto har interpellanterna en poäng. Men det är lite lustigt att vi flyttar in den generella diskussionen från sjukvårdshuvudmännen i kammarsalen.

Vid sidan av alla de stora satsningar som staten förmår att göra, som just är morötter för att stimulera landstingen, får vi höra att ingenting görs. Det är snarare interpellanternas skyldighet att säga: Varför har inte detta gjorts tidigare?

I och med att alliansregeringen tog över ansvaret har det på en rad olika punkter lyfts in stora och viktiga reformer för att öka tillgängligheten bland annat i öppenvård så att vi dessutom kan minska kravet på slutenvård med inneliggande patienter.

Detta är någonting som jag bedömer har varit en väldigt stor framgång i allt väsentligt. Socialministern säger att man bygger vidare på den inslagna linjen. Det tycker jag är alldeles rätt väg att gå.

Anf. 5 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är framför allt två saker som jag skulle vilja lyfta fram när det gäller den skånska situationen. Jag kommer ju själv från Skåne.

Det första är de fem dödsfallen 2011 som Socialstyrelsen kopplar till brist på vårdplatser. Detta är såklart en landstingsfråga, men när det handlar om att människor dör på grund av brist på vårdplatser blir det automatiskt en riksangelägenhet, tycker jag. När det gäller 2012 befarar man att Socialstyrelsen även under detta år kommer att finna att det har varit onödiga dödsfall. Det får bara inte ske. Det kan naturligtvis ske misstag, men man måste lära av erfarenheten och rätta till felen.

Det som är felet i detta fall är nedskärningar. Man har infört anställningsstopp, vilket är förödande. Det innebär att när personal är sjuk ersätts inte de som är borta. Det blir ett enormt tomrum i verksamheten. Det är ju lika många sjuka som kommer in oavsett hur många från personalen som är borta. Det handlar även om föräldraledigheter och andra längre typer av frånvaro. Personalen ersätts inte.

Detta innebär att man pressar personalen extremt hårt i samband med ledigheter, helger, julleddighet och så vidare. Det är ändå människor vi talar om. Även människor som jobbar inom vården behöver vila någon gång, speciellt med tanke på hur pressad situationen är när de väl är på jobbet. Detta innebär en fara för patienternas liv; det säger vårdpersonalen själv. De demonstrerar mot detta, för de känner att de inte kan upprätthålla säkerheten.

Vi talar alltså om fem konstaterade dödsfall 2011. Men bakom detta finns troligtvis många vårdskador, alltså människor som har överlevt men som har fått skador i onödan. Den sammantagna situationen är allvarlig. Jag tycker att det här gör detta till en riksangelägenhet och därmed en fråga för sjukvårdsministern.

Den andra fråga jag tänkte ta upp är det riksuppdrag som Skåne har. Det gäller framför allt hjärtkirurgi på barn och ungdomar, men även vuxna med medfödda hjärtfel, pacemakerinsättning på barn och ungdomar och dessutom lungtransplantationer. Detta är enormt komplicerade ingrepp med mycket stora risker. Men det är samtidigt fantastiskt att möjligheten finns, för det räddar liv.

Det som har hänt är att man har infört ett förändrat arbetstidsavtal för personalen på barnintensiven i Lund. Det kan tyckas att det inte har något

samband med riksuppdraget för bland annat hjärtkirurgi. Men de barn som bland annat genomgår komplicerade hjärtoperationer och hjärttransplantationer och även barn med mycket svåra infektioner vårdas sedan på barnintensiven. Om barnintensiven inte fungerar kommer alltså inte heller hjärtkirurgin att fungera.

Det som hände när arbetstidsavtalet infördes – det gick ut på att personalen inte längre skulle kunna styra över sin arbetstid – var att 33 av 45 specialistsjuksköterskor sade upp sig i protest. Detta var droppen som fick bägaren att rinna över. De hade redan tidigare pressats mycket hårt. Nu funkar det tydligen ändå med det gamla arbetstidsavtalet, men det är på grund av att sköterskorna har sagt upp sig. Annars hade det aldrig blivit någon sådan invit från ledningen. Men vi vet inte hur många av de 33 som kommer att gå tillbaka till sin anställning, så det här är ett jätteproblem.

Anf. 6 ANDERS ANDERSSON (KD):

Fru talman! Också jag får tacka för den redovisning som socialministern har givit i de angelägna frågor som har ställts.

Orsaken till att jag under debatten begär ordet är att jag lyssnar till min tidigare landstingsrådskollega Ingela Nylund Watz. Du inledde med att säga att det var ett långt och ordrikt svar. Sedan säger du att det var innehållslöst. Jag vill säga att det är tvärtom.

I jämförelse med vad som gällde fram till 2006 finns här nu innehåll när det gäller både vårdgarantin och kömiljarden. Öppna jämförelser har utvecklats som ett viktigt instrument för att säkerställa trygghet och kvalitet i vården. Patientsäkerhetssatsningen på flera miljarder utgör en statlig stimulans för att stärka landstingen. Jag förstår därför att du lade in en liten passus i ditt anförande där du säger att en del är riktigt bra. Det måste även en socialdemokrat kunna konstatera i en interpellationsdebatt; det finns en rad saker som den nuvarande alliansregeringen och socialministern har åstadkommit som kanske borde ha gjorts tidigare, men det är bra att det är gjort nu.

Jag kommer nu till min fundering. Den gäller den krisrapportering som du lite grann vill göra gällande. Jag undrar lite över detta. Jag träffar ibland dina partikolleger som nu är landstingsråd och regionråd, till exempel Anders Henriksson i Kalmar, som sitter i arbetsutskottet på SKL, eller Ingrid Lennervall, som är vice ordförande i Hälso- och sjukvårdsdelegationen. Är det på det sättet att de rekommenderar en form av statlig styrning och statligt övertagande av sjukvården?

Jag har uppfattat att Socialdemokraterna i grunden är överens om det vi har i landet, nämligen att vi har självständiga hälso- och sjukvårdshuvudmän som ska ansvara för hälso- och sjukvården. Staten har en viktig uppgift, och den förstärker vi nu när vi låter Socialstyrelsen få en ny myndighet som bildas i form av Inspektionen för vård och omsorg. Det är det statliga ansvarstagandet. Men att staten ska sköta driften av hälso- och sjukvården tycker jag inte har varit något traditionellt socialdemokratiskt krav.

Jag vill fråga Ingela: Har ni ett nytt besked i dagens debatt, nämligen att det är statlig sjukvård som är den socialdemokratiska modellen? Jag vill bara höra hur många landstingsråd och kommunpolitiker ute i landet som i så fall är överens med dig.

Vidare säger du i en kommentar att socialministern väljer att passa. Som gammalt landstingsråd känner man nästan att det är landstingsfullmäktige eller möjligen en SKL-kongress man är tillbaka i. Ingela Nylund Watz väljer att glömma och dölja. Jag skulle vilja fråga: Hur var det under den tid då du satt på ordförandestolen borta i Landstingshuset? Jag kan minnas en hel del krisrapporter i medierna. Och jag vet inte om du då ropade på att vi behövde ha socialminister Engqvist eller socialminister Ylva Johansson som skulle gripa in och ge dig upptuktelse eller några råd. Jag tror att det redan då var så att landstingsråd ansvarar för hälso- och sjukvården utifrån den lagstiftning som vi har. Utifrån denna lagstiftning tycker jag att det är rimligt att konstatera att vi inte duckar och inte passar från alliansregeringen. Vi tar det statliga ansvaret, men vi förväntar oss också att den regionala nivån behåller sitt ansvar.

I detta avseende noterar jag att det i Stockholm finns planering för ytterligare 500 vårdplatser fram till 2015. Hälften är nu på väg. Jag ser att detta är en viktig del i att man från ett landsting ser till att skapa tillgänglighet, kvalitet, effektivitet och säkerhet och därigenom hitta en balans när det gäller tillräckligt antal vårdplatser för att klara sjukvårdskvaliteten också i detta landsting. Jag hoppas att det är utgångspunkten också för övriga landstingspolitiker runt om i landet.

Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Inledningsvis skulle jag vilja mana alla att överväga vilka ord och uttryck som man använder när det handlar om den svenska hälso- och sjukvården.

Jag skulle säga att om jag skulle välja ett land att bo i för den händelse att jag blev sjuk – allvarligt eller lättare – så är det Sverige. Nästan vad man än mäter ser vi att Sverige är bäst eller finns bland de bästa länderna när det gäller de medicinska resultaten. Vi är duktiga. Vi har ett väl fungerande system som bygger på att vi finansierar vården tillsammans och att vård ges efter behov.

När jag tillträdde som minister fanns det många olika områden som fordrade åtgärder. Ett av dem handlade om tillgängligheten. Vi såg att alldeles för många människor väntade alltför länge på att få vård. Ingen kunde ens svara på hur många som väntade eller hur länge de hade väntat. Vi har bedrivit ett hårt arbete som gör att vi i dag kan säga att ungefär hälften så många väntar som när vi tillträdde, och de väntar ungefär hälften så lång tid. Det är viktigt och bra för förtroendet för den svenska hälso- och sjukvården. I dag hör man inte längre talas om människor som väntar i åratal på att få den vård utförd som de behöver.

Vi har genomfört stora satsningar på öppna jämförelse- och kvalitetsregister. Vi genomför nu särskilda projekt när det gäller de mest sjuka äldre, som vi känner är de som riskerar att hamna på undantag.

Vi förstärker på patientsäkerhetsområdet, som jag har redogjort för, och när det gäller psykiatrin. Vårdval har lett till ungefär 20 procents ökning av vårdcentraler. Vården är mer tillgänglig, och jag vågar påstå att svensk hälso- och sjukvård aldrig har varit bättre än i dag.

Saknas det problem? Nej, självklart inte. Det här är en jätteverksamhet, och kraven är otroligt starka på det här området. Därför måste vi hela tiden vara på tå från politiskt håll men inte minst alla de som finns ute i sjukvårdens olika verksamheter, alla de som administrerar vård och som

leder vården ute i landstingen. Precis som har sagts här tidigare har vi en arbetsfördelning oss emellan. Det är inte socialministern som bedriver vården, utan vården bedrivs ute i landstingen. Alla vet vi att man beter sig på ett visst sätt när man är i opposition, på ett annat sätt när man är i regeringsställning.

Ett par frågor har väckts. Ingela Nylund Watz ställer frågan: Kommer det aldrig att finnas några initiativ för fler vårdplatser? Jag tycker inte att det ska vara ett statligt initiativ. Min uppmaning till landstingen har sedan flera år tillbaka varit att inventera för att se att tillgången på vårdplatser verkligen möter de behov som finns i dag och se framåt. Vi har en demografisk situation som kommer att ställa oss inför en del utmaningar. Vi vet, som Finn Bengtsson var inne på, att när man tidigare för ett ljumskbräck kanske låg inne tre nätter på sjukhus åker man i dag hem efter några timmar tack vare dagkirurgin. Det är en fantastisk utveckling som vi ska vara glada för av många olika skäl. Det sparar pengar, det är bekvämare för mig som patient och riskerna för att det ska gå fel är ofantligt mycket mindre, inte minst när det gäller spridning av infektioner. Det är en fantastisk utveckling, men vi har saker och ting att jobba med.

När det gäller vårdplatserna har vi en statlig myndighet som är till för att bland annat tillsyna vården och identifiera risker, brister och problem som uppkommer eller riskerar att uppkomma. Där har Socialstyrelsen en stark ställning.

Anf. 8 MEERI WASBERG (S):

Fru talman! Det finns mycket man kan fundera på utifrån rubriken på den interpellation som jag är här för att debattera, nämligen den om vårdpersonalens arbetssituation. Det finns såklart en ansvarsfördelning mellan staten och landstingen, men det betyder inte att vi kan blunda för den ohållbara situation som finns på våra sjukhus och för den senaste tidens olika dramatiska rapporteringar, som handlar om brist på vårdplatser, överbeläggningar och personalens mycket pressande arbetsmiljö. Det skapar oro både hos medborgarna och hos de anställda.

Nästan dagligen kan vi läsa om hur det är inom den fantastiska vård vi har i Sverige – ja, vi har en väldigt bra vård i Sverige, det är alldeles sant, jämfört med många andra länder. Men det hänger i stor utsträckning på att personalen genom att sträcka sig lyckas säkerställa den goda omsorgen om våra patienter genom att till exempel inte få sina lunchraster, inte hinna med sina toalettbesök, inte ha möjlighet att varje dag känna en avslappnad tillfredsställelse i att ha gjort ett gott arbete. Många ger faktiskt uttryck för att den så kallade samvetsstressen tär på personalen. Då finns det anledning till oro, och det finns anledning att fundera över vad staten borde göra i form av naturligtvis tillsyn men också vilka morötter som man kan sträcka ut till landstingen.

Jag tror att det är viktigt att poängtera att det är angeläget att vi i dag hanterar de problem vi har i dag så att de inte nödvändigtvis blir framtida problem.

Man kan även fundera lite över ambitionsnivån. Som sagt är det sant att Sverige i en internationell jämförelse har en god vård. Men frågan är om inte våra ambitioner ska ligga högre för att vi ska fortsätta att bibehålla vårt försprång och utöka det. Det kan inte ske på bekostnad av

personalens arbetssituation. I förlängningen riskerar det att drabba patienterna.

Det finns ett antal exempel där vården har fallerat. Jag ska bara göra en liten resumé av ett fall som jag har hört om och fått ta del av på ganska nära håll. Det handlar om en person som är 86 år och som har en inplanerad operation för att amputera ett ben. Det är en väldigt stor operation och en stor sak för en människa i den åldern som hela livet har varit van att klara sig själv och nu mentalt ska ställa om sig för ett liv där man i mycket högre grad blir beroende av andra. När man väl kommer till sjukhuset visar det sig att det, trots att operationen var planerad, inte finns någon vårdplats. Då fanns det ett antal olika alternativ. Det ena var att vänta och sätta ut en ny tid. Det andra var att sitta på akutmottagningen, vänta ett visst antal timmar och hoppas på att det fanns en plats. Det tredje var att det skulle dyka upp någon vårdplats i något närliggande landsting. Vi talar om en människa som är 86 år gammal. Det slutade den här gången med att personen fick sitta och vänta i drygt tio timmar på akuten tills det äntligen dök upp en vårdplats på akuten så att man kunde genomföra en planerad operation.

Det säger någonting om hur det är ställt med sjukvården och hur personalens frustration spås på av att inte kunna möta den här personen på ett tillräckligt bra sätt. Det är helt enkelt oacceptabelt. Om det här får fortsätta riskerar vi att sjukvården helt och hållet havererar. Rekryteringsbehoven är stora, det vet vi, och det finns ett stort behov av utökade utbildningsplatser. Det här är en utveckling som inte bara gäller Stockholms län utan många andra landsting också.

Frågan är fortfarande vilka åtgärder som socialministern vill vidta för att motverka den här typen av oönskade effekter.

Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag ska under några minuter reflektera lite grann över de insatser som socialministern redovisar att regeringen gör för att förbättra svensk hälso- och sjukvård. Några av dem är vi dessutom ganska eniga om. Jag vill göra det i ljuset av den interpellation som jag har ställt, så låt oss börja med att titta på kömiljarden och vårdgarantin.

Det finns de som hävdar att båda de här insatserna riskerar att få undanträngningseffekter. Det tror jag att också socialministern är väl medveten om. Det kan leda till ändrade prioriteringar och remissrutiner ute i sjukvården. Socialstyrelsen publicerade förra året en utvärdering som pekade just på detta. Jag hoppas att socialministern har läst den.

Vårdanalys har konstaterat att systemet med vårdval i Stockholm inte har avlastat akutmottagningarna på det sätt som det var tänkt. Så sent som i september förra året presenterade SKL en undersökning som bekräftar bilden av att professionen anser att ersättningssystemen inom primärvården, åtminstone i Stockholm, styr mot korta och enkla besök. Alltså: Vi har här i Stockholms län en situation där sjukhusens kapacitet har riggats utifrån en teori som inte visar sig hålla i praktiken. Patientströmmarna har inte vänt bort från sjukhusen. Effekten blir att sjukhusens kapacitet helt enkelt inte räcker till vare sig när det gäller tillgången till personal eller när det gäller, som jag pekar på i min interpellation, antalet vårdplatser. Det är precis det som händer nu.

Patientsäkerhetslagen och uppföljningen av överbeläggningar, det nya instrument som staten sjösatt, är bra, men det kan inte lösa den akuta kris som vi upplever just nu.

Fru talman! På det hela taget kan man säga att svensk sjukvård sedan 10–15 år tillbaka helt klart har ett krasst produktionsperspektiv med korta läkarbesök, korta väntetider, mindre slutenvård och mer öppenvård. Bakgrunden till detta är självfallet att det har funnits befogad kritik av sjukvårdens produktivitet. Det är riktigt, som socialministern anför i sitt svar, att Sverige ligger mycket långt fram i denna utvecklingsprocess, för att inte säga allra längst fram. Vi har bland de absolut kortaste vårdtiderna i världen. I Stockholms län, som har en kraftig inflyttning årligen, har vi minst antal vårdplatser per capita i landet. Jag tror att det är så här: Leantänkandet och slimmade organisationer i sjukvården är någonting helt annat än om man genomför det på Toyota eller på Scania.

När sjukvårdsorganisationen blir så slimmad att personalen faktiskt mår dåligt kan vi inte längre förvänta oss högsta möjliga kvalitet i vår sjukvård, åtminstone inte hela tiden. Vad än värre är tror jag att vi inte heller kan förvänta oss att vi får någon rusning till de yrken som finns i sjukvården. Det här är, menar jag, ett riskscenario som socialministern inte kan bortse från eller undvika att ta ansvar för.

Fru talman! Jag kan förstå om det är besvärande för socialministern att ta del av larmrapporterna från Stockholm och Skåne, för det som utspelar sig i hälso- och sjukvården här just nu är knappast smickrande för vare sig de borgerliga ledningarna i de här landstingen eller den borgerliga regeringen. Likväl har socialministern det yttersta ansvaret för att se till att medborgarna i hela Sverige ska kunna lita på sjukvården. Därför vore det klädsamt om socialministern kunde precisera lite vad han menar med sista meningen i sitt interpellationssvar. Hur mycket är socialministerns ord värda? Hur långt måste det gå innan socialministern är beredd att vidta ytterligare åtgärder?

Anf. 10 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Låt mig kort kommentera det sista inlägget. Det är helt fantastiskt att höra här att leantänkandet i sjukvården inte tillför någonting. Det är ju faktiskt en av de allra viktigaste reformer som vi kan göra i sjukvården för att öka effektiviteten för patienternas bästa, vilket ju bör vara en bra utgångspunkt.

Om man återgår till själva huvudteserna i interpellationerna, som berör vårdpersonalens arbetssituation och den kaosbild som man målar upp i landstingen utifrån vårdplatsbristperspektivet, förs det fram i debatten att det handlar om nedskärningar, anställningsstopp och pressad personal som inte kan styra över sina turer. Vårdpersonalen demonstrerar, men de demonstrerar ju inte här. De demonstrerar ute hos sjukvårdshuvudmännen som har det här uppdraget. De demonstrerar i kommunerna. Det är där ansvaret ligger. Men här säger man att det är en riksangelägenhet och att nu måste socialministern gripa in.

Jag kan försäkra interpellanterna att om socialministern griper in finns det dryga hundratalet av era kolleger som med glädje skulle anmäla socialministern till KU för ministerstyre. Så är arbetsfördelningen, och det kan man ha synpunkter på, men låt oss driva den här diskussionen i rätt forum.

Prot. 2012/13:84
26 mars

*Svar på
interpellationer*

Det socialministern lyfter fram är viktiga insatser i miljardklassen som regeringen har gjort i form av satsningar som är morötter för att stimulera landstingen det bästa vi kan att bli mer effektiva i sitt värv. En av de allra viktigaste sådana reformerna är att lyfta ansvaret för tillsynen från Socialstyrelsen till en särskild tillsynsmyndighet. Det bygger på öppna jämförelser, och där kommer vi att kunna titta på bland annat vårdplatssituationen utifrån ett tillsynsperspektiv. Sedan kan Socialstyrelsen med ett kunskapsperspektiv komma med förslag till förbättringar och hur vården ska fortsätta att utvecklas. Det är precis så man ska skilja på myndighetsansvaret. Detta är just ett statligt ansvar, och det är ett ansvar för socialministern som han och alliansregeringen har tagit.

Jag vidhåller, fru talman, att vi ska fortsätta på den inslagna linjen.

Anf. 11 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tror att vi är överens om att sjukvården i första hand är en landstingsfråga. Men det finns en punkt då det även blir en riksfråga. Göran Hägglund är ju faktiskt sjukvårdsminister, och det visar att det måste finnas någon form av statligt ansvar – annars kan vi avskaffa titeln sjukvårdsminister.

Jag tycker alltså att det finns en koppling. Som jag tog upp tidigare gäller det inte minst när det handlar om riksuppdrag där sjukhus får uppdrag från hela landet. I Skåne sker detta i Lund, bland annat när det gäller hjärtkirurgi på barn. Något som är intressant när det gäller det här uppdraget är att vi även har Island som upptagningsområde, för de har inte kapacitet där att utföra komplicerade hjärtoperationer. Det här innebär att det inte bara är en riksfråga om detta inte fungerar, utan det blir även en internationell fråga. Jag tycker att det är pinsamt om vi inte längre kan hjälpa våra isländska grannar med det här uppdraget när vi tidigare har kunnat göra det. Det blir en kris även för Island om vi inte får det här att fungera.

Jag tycker att det är möjligt för sjukvårdsministern att ingripa utan att det blir ministerstyre då det handlar om ett nationellt och dessutom ett internationellt uppdrag.

Jag tycker också att det är hemskt när huvuddelen av personalen tvingas säga upp sig för att det ska hända någonting. Demonstrationerna som personalen har varit med i hur länge som helst har inte fått effekt. Man ska inte behöva säga upp sig och därför få enorm uppmärksamhet i medierna för att någonting ska hända. Därför tycker jag att sjukvårdsministern kan agera.

Anf. 12 ANDERS ANDERSSON (KD):

Fru talman! Jag noterar i den här debatten om hälso- och sjukvården nu och i framtiden att Ingela Nylund Watz inte med ett ord reflekterar över de frågor som jag ställde som faktiskt hör hemma i det uppdrag som vi tidigare hade, nämligen våra landstingsrådsuppdrag. Jag noterar också att det finns en lite försåtlig kritik mot både kömiljarden och vårdgarantin i det socialdemokratiska resonemanget.

Då är min fråga: Vill ni tillbaka till hur det var i Stockholm och andra landsting före 2006? Är det dit ni vill rulla tillbaka sjukvårdsutvecklingen? Jag tror inte att särskilt många patienter vill följa med på den återresan, utan tvärtom ser man att vi har utvecklat sjukvården och skapat en

patientsäkerhetsutveckling. Det som ligger närmast är de mest sjuka äldre. Patientexemplet med 86-åringen visar att det här finns tydliga brister. De äldre har rättigheter. Det är en försummelse under 20 års tid i svensk sjukvård, vill jag påstå, då jag själv också har varit aktiv i landstingspolitiken. Äntligen har regeringen utsett en äldresamordnare, vilket innebär att dessa patientgrupper inte ska lämnas åt sitt öde.

Vi från alliansregeringens partier tillsammans med socialministern vill se till att sjukvårdshuvudmännen ihop med kommunerna skapar en organisation där de äldre kan känna en ökad trygghet. Det är inriktningen, och det är det som är syftet med den allianspolitik som handlar om sjukvårdspolitiken, nämligen att förstärka och utveckla. Öppna jämförelser kommer också i framtiden att vara en viktig faktor för att vi alltid ska ha kvalitetsfrågorna i fokus när vi diskuterar svensk sjukvård.

Anf. 13 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Det finns många verkliga problem att ta sig an när det gäller hälso- och sjukvården. Vi lyckas bäst med att komma till rätta med dem om vi jobbar metodiskt och i samverkan med landstingen.

Jag tycker ärligt talat att det här blir en lite fäinig debatt. Här försöker man utmåla det som att Stockholm och Malmö är några udda regioner som är borgerligt styrda, och i resten av landet är allting frid och fröjd. Jag skulle säga att i de allra flesta mätningar presterar de röda landstingen sämre medicinskt sett. Reagera gärna på detta, men när vi mäter är det oftast på det sättet.

Beror det enbart på den politiska ledningen? Nej, varje landsting är speciellt. Det finns landsting som har enorma avstånd och få människor. Det ställer sjukvården inför särskilda prövningar. Det finns landsting, till exempel den här regionen och Skåne-regionen, som växer väldigt starkt befolkningsmässigt, vilket ställer dem inför utmaningar.

Det här leder till en del frågor. Det har ju varit så från tid till annan att socialdemokrater också har varit i ledningen för landsting. Under mandatperioden då Ingela Nylund Watz var ordförande för landstingsstyrelsen här i Stockholm, alltså 2002–2006, försvann det ungefär 300 vårdplatser. Under tidigare mandatperioder, till exempel 1994–1998, lade man ned Löwenströmska sjukhuset och Nacka sjukhus. Detta skapade stora problem, inte minst för den nu aktuella förlossningsvården.

Spelar det här någon som helst roll? Ja, det är klart att det gör. Historiska försyndelser spelar en jättestor roll för vilka möjligheter man som politiker i dag har att hantera situationen.

Jag skulle kunna ägna mycket av min tid åt att peka ut felaktigheter som skett tidigare eller dra upp skarpa gränser mellan Socialdemokraterna och Alliansen, men jag tror faktiskt att vården vinner mycket mer på att vi för resonemang om de verkliga problemen och lägger det andra åt sidan.

Man kan populistiskt säga att leantänkandet är alldeles fel, att det leder fel. Vad handlar det om? Jo, den centrala kärnan, det som det handlar om, är ett ständigt förbättringsarbete. Det handlar om att stanna upp och fundera: Bedriver vi verksamheten på det mest rationella sättet med patienten i centrum? Kan vi på något sätt förbättra vårt arbetssätt, våra metoder, så att vården blir bättre? Ja eller nej? Om man säger att det inte är något som vi ska ägna oss åt får man vara så god att i så fall presentera

andra lösningar som gör att vi på ett bättre sätt kan förbättra vården än genom medverkan av många i personalen och genom att dra nytta av de upptäckter vi gör under vård och behandling.

Sedan gällde det kömiljarden och undanträngning. Det har hittills inte letts i bevis att det förekommer. Vi bad Socialstyrelsen göra en genomgång innan vi sjösatte kömiljarden. De sade att det inte fanns något vetenskapligt stöd för att det skulle bli så. Vi har gett Socialstyrelsen uppdrag att följa upp det hela. Det har gjorts en liten undersökning från 5 landsting och 18 kliniker, om jag minns rätt, där man pekar på någonting som kan vara det. Vi följer frågan mycket noga eftersom vi inte vill ha undanträngning.

Om man inte gillar kömiljarden utan tycker att det var bättre med dubbelt så långa köer, med dubbelt så långa väntetider, så säg det då! Presentera det för människor i Stockholm och Malmö och Västernorrland och Jämtland och överallt!

Anf. 14 MEERI WASBERG (S):

Fru talman! Just när det började bli intressant tog talartiden slut för statsrådet. Det ska bli intressant att höra om statsrådet i sitt sista inlägg kommer tillbaka till det som interpellationen handlar om, det som jag talar om, nämligen personalen inom vården.

När problemen kvarstår, eller kanske till och med växer, måste man fundera på ifall de morötter som man utfärdat och hängt ut verkligen är de rätta. Man kan tala om en mängd olika typer av styrinstrument och verksamhetsutvecklingsformer. Vi talar om lean, och det är alldeles sant att lean i sig inte är märkligare än att det handlar om att påtala de ständiga möjligheter till förbättringar som man kan se i sitt dagliga arbete. Men då är det oerhört viktigt att personalen verkligen hinner med att reflektera över ifall man kunde göra det ena eller andra på ett annat sätt, på ett bättre och effektivare sätt, som understöder arbetet och garanterar patientsäkerheten. Det är inte säkert att personalen, utifrån de signaler vi får, verkligen känner att det utrymmet finns. Vi kan paketera en massa organisatoriska strukturer om de inte resulterar i att personalens kunskap tas till vara.

Vi socialdemokrater tycker att det finns ett ansvar att ta. Sedan kan man alltid diskutera på vilket sätt det ska ske och vem som ska göra vad när det gäller stat och landsting. Vi socialdemokrater har tillsatt en grupp som ska göra en översyn av problemen just utifrån ett patientperspektiv och lämna förslag till hur kvaliteten och säkerhetsnivåerna kan förstärkas. Det handlar också om att lyfta fram de långsiktiga kvalitetsfrågorna.

Ingen ska behöva känna oro över att läget i den svenska sjukvården är som det är, utan det finns en framtid, och det är den vi ska till. Att backa tillbaka, som något slags reflex, är inte bra, utan vi ska framåt. Vi ska ha en ännu bättre vård i framtiden.

Anf. 15 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Det har delvis varit en ganska intressant debatt. Det är ju lite grann så i debatter att man på något vis försöker "tvista" varandras uttalanden och placera in dem i hörn. Jag har inte någon gång i den här debatten sagt att jag tycker att den uppdelning vi har mellan sjukvårdshuvudmännen och staten ska ändras. Det jag talat om är vilka morötter

som staten från tid till annan är beredd att använda för att utveckla sjukvården. Det är instrument som både socialdemokratiska och borgerliga regeringar har använt. Det är instrument som också kommande regeringar kommer att använda. Vi har kommit till en situation, bland annat på grund av att landstingen haft stora ekonomiska problem sedan 90-talet, där organisationerna är så slimmade att personalen på flera håll i landet reser sig upp och säger: Sorry, vi gör allt vi kan, men vi orkar inte mer, vi knäar. En del säger till och med upp sig, som Hillevi Larsson nämnde, för att de inte maktar med den vanmakt och den samvetsstress som de råkat ut för.

Det jag försökt föra en diskussion om är ifall den situation vi nu hamnat i, att vi på många håll i landet har alldeles för få vårdplatser, är så pass allvarlig att också socialministern kunde tänka sig att vara beredd att föra diskussioner med sjukvårdshuvudmännen om huruvida det är en utveckling som vi kan tillåta att fortgå särskilt mycket längre.

Jag är fortfarande övertygad om att det är en bra idé att försöka styra patientströmmar ut från akutsjukhusen, men det lyckas ju inte. Även socialministern måste väl reflektera över detta. Det vore bra om socialministern kunde säga ifall han vid något tillfälle är beredd att diskutera den uppkomna situationen med sjukvårdshuvudmännen.

Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag är alltid beredd att diskutera med landstingen och gör det också ständigt och jämt. Nu åker vi runt på turné till alla landstingen för att samtala om patientsäkerhet, jämlik vård och andra utmaningar som vi har att kämpa med. Det kommer jag att fortsätta med, för den dialogen är viktig för mig, och jag tror att den också spelar roll för landstingen, alltså att vi gemensamt enas om vilka områden vi behöver förstärka och förbättra, att vi gör det samtidigt i landet och lär av varandra när goda exempel uppstår. Det finns många sådana.

En sak som jag glömde säga något om gällde Hillevi Larssons inlägg. Vi kan glädja oss åt att Vårdförbundet och Region Skåne har slutit avtal. Jag konstaterar att Vårdförbundets representant sagt följande: De avtal som nu slutits är verksamhetsanpassade, arbetsmiljöbefrämjande, patientsäkra och hållbara över tid. Det är jätteviktigt.

Det är viktigt att man kommer överens, och det är viktigt att personalen, förstås, har sådana villkor att de som finns i vården i dag vill fortsätta att jobba där och att vi också kan rekrytera nya och yngre krafter, som vi vet att vi kommer att ha en dragkamp om i morgon. Även om det känns osannolikt i dag kommer det att bli en dragkamp om arbetskraften. Vi vill att många ska söka sig till vården, och vi vill att rätt personer ska söka. Det är jätteviktigt också fortsättningsvis.

Det är viktigt att inte ge intryck av att den svenska vården försämras. De medicinska resultaten förbättras faktiskt stegvis. För varje månad, varje år, blir vården allt bättre. Vi har utmaningar att kämpa med, och det gäller, tror jag, att hålla isär olika roller. Jag fortsätter att samtala om vårdplatser med landstingen, men jag ställer inga pengar i utsikt. Vi kan ha andra instrument för det, men landstingen har ett ansvar att som arbetsgivare organisera vården på bästa möjliga sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2012/13:84
26 mars

Svar på
interpellationer

7 § Svar på interpellation 2012/13:323 om ökningen av kejsarsnitten

Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat mig om jag har gjort ställningstagandet att den ökade andelen kejsarsnitt i förlossningsvården är ett problem och om jag avser att vidta några åtgärder för att förbättra mödra- och förlossningsvården i syfte att hålla nere andelen kejsarsnitt samt om jag avser att vidta några särskilda åtgärder mot bakgrund av att de akuta kejsarsnitten ökar.

Det är angeläget att vår centrala expertmyndighet inom hälso- och sjukvården, Socialstyrelsen, nu får möjlighet att analysera statistiken som nyligen kommit utifrån ett medicinskt perspektiv innan jag kan ta ställning till om den ökade andelen kejsarsnitt är ett problem. Det kan finnas olika bestämningsfaktorer som påverkar om en kvinna förlöses med kejsarsnitt.

Statistiken visar, som Hillevi Larsson påpekar, på betydande skillnader mellan olika landsting när det gäller andelen kejsarsnitt. En del skillnader kan vara bra för att driva utvecklingen framåt, till exempel vid implementering av nya metoder. Det är när skillnaderna är medicinskt omotiverade och håller i sig över tid som särskilda insatser måste vidtas. I dessa fall kan det finnas vinster med att en viss harmonisering av landstingens verksamhet sker. På så sätt säkerställs att människor får en jämlik tillgång till vård av god kvalitet oberoende av bostadsort.

Regeringen tar sådana skillnader på stort allvar och avser att fortsätta följa utvecklingen inom de områden som visar på omotiverade skillnader i vård och behandling. Regeringen har dessutom tagit initiativ till en samlad strategi för jämlik vård.

Att öppet redovisa resultat är en förutsättning för att förbättra hälso- och sjukvårdens kvalitet, effektivitet och jämlikhet. Regeringen kommer under 2013 att vidareutveckla den strategi för kvalitetsutveckling genom öppna jämförelser inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården som beslutades 2009. Genom öppna jämförelser möjliggörs ett konkret lärande mellan landstingen.

För att ytterligare stärka patientens ställning i vården tillsatte regeringen under 2011 utredningen Stärkt ställning för patienten genom en ny patientlagstiftning. Utredaren ska bland annat föreslå hur regionala skillnader i vårdinnehåll och vårdresultat kan uppmärksammas och hanteras så att kvinnor och män i alla åldrar i hela befolkningen erbjuds en likvärdig och jämlik tillgång till vård av god kvalitet.

Hillevi Larsson har också frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förbättra mödra- och förlossningsvården i syfte att hålla nere andelen kejsarsnitt samt om jag avser att vidta några särskilda åtgärder när det gäller ökningen av andelen akuta kejsarsnitt.

Målet för förlossningsvården i Sverige är en frisk mor, ett friskt barn och en positiv förlossningsupplevelse samt att förlossningens förlopp kan fortlöpa med så få ingrepp som möjligt. Detta är ett mål som professionen och de centrala kunskapsmyndigheterna inom hälso- och sjukvården ställer sig bakom.

Regeringen anser att det är angeläget att underlag för kunskapsstyrning uppdateras kontinuerligt i takt med att kunskapen om nya behandlingsmetoder tillkommer. Socialstyrelsen har därför i uppdrag att tillse att

vägledning, rekommendationer och kunskapsöversikter för bland annat mödra- och förlossningsvården finns utarbetade, tillgängliggörs och hålls uppdaterade. Delar av uppdraget ska redovisas i september 2013.

Redan i dag finns besluts- och kunskapsstöd om planerade kejsarsnitt som publiceras inom ramen för nationella medicinska indikationer och i första hand riktar sig till kliniskt verksamma.

Som ett led i Socialstyrelsens regeringsuppdrag har myndigheten löpande avstämningar med professionen om behovet av nya kunskapsunderlag. Dessa möten med professionen har bland annat utmynnat i att Socialstyrelsen nyligen har fattat beslut om att ta fram ett nationellt vägledningsdokument när det gäller minskade fosterrörelser.

Jag anser att det är viktigt att invänta resultatet av Socialstyrelsens pågående uppdrag. Att uppdraget genomförs i nära samverkan med professionerna ökar förutsättningarna för att de nationella rekommendationerna tillämpas i praktiken, vilket bidrar till en mer kunskapsstyrd och säker vård.

Anf. 18 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Om man tittar på siffrorna när det gäller kejsarsnitt i Sverige är det intressant att se att 1970 var det 5 procent av alla födande som förlöstes med kejsarsnitt. År 1990 var siffran uppe i 10,6 procent, och 2011 var siffran uppe i 17 procent. Man kan ju se att det har skett en successiv ökning av kejsarsnitten i Sverige. Det här är en trend som man kan se i många andra länder också i den utvecklade delen av världen. Det är ändå oroväckande, tycker jag.

Det är också oroväckande att man kan se att de akuta kejsarsnitten har en så hög andel av den totala mängden kejsarsnitt. Man kan säga att ungefär hälften av kejsarsnitten är planerade och ungefär hälften är akuta.

En annan oroväckande sak är att det finns rätt stora skillnader mellan olika delar av landet. Man kan till exempel se att på Gotland och i Stockholm är det så många som 20 procent av alla förlossningar som slutar med kejsarsnitt. I Östergötland är det 12 procent, och i Skåne är det 15,8 procent.

Det kommer alltid att behöva göras kejsarsnitt, så det är inte det diskussionen handlar om. Det finns helt klart medicinskt motiverade kejsarsnitt. Av olika orsaker råds kvinnan att göra ett planerat kejsarsnitt för sin egen säkerhets skull och för barnets säkerhet.

När det däremot gäller de akuta kejsarsnitten är det ingenting som har förutsetts, och det är ingenting som önskas vare sig av vården eller av den födande kvinnan. Det kan vara väldigt traumatiskt för en kvinna som har haft en normal graviditet och en förlossning som sätter i gång spontant att helt plötsligt, hastigt och lustigt förlösas med akut kejsarsnitt. I det läget är det ofta fara för barnets liv. Det kan naturligtvis också vara att kvinnan är i fara, men framför allt är det barnet det handlar om.

Om man jämför vanliga vaginala förlossningar med kejsarsnitt kan man se att det finns en ökad risk kopplad till kejsarsnitt. Det gäller i synnerhet akuta kejsarsnitt. Det ökar risken för andningsstörningar hos barnen. Det ökar risken för kraftiga blödningar hos mamman. Det ökar risken för svåra infektioner hos mamman. Det ökar även risken för blodpropp hos mamman. Vi har ju en låg spädbarnsdödlighet i Sverige och även en låg mödradödlighet, men i de fall man ändå kan se av mödradöd-

Prot. 2012/13:84
26 mars

Svar på
interpellationer

lighet är blodproppar tyvärr en viktig del, det vill säga att det om man har otur kan få ett dödligt förlopp. Därför är det allvarligt. Därför tycker jag att det är ett problem att vi kan se att kejsarsnitten ökar i Sverige.

Bakom de här siffrorna ligger såklart att mödrarna har blivit äldre i dag jämfört med tidigare. Det är ju en del av saken, men det är inte hela förklaringen. Speciellt när det gäller de akuta kejsarsnitten kan man se en koppling: Ju färre barnmorskor det finns och ju fler födande kvinnor, desto fler akuta kejsarsnitt. Det innebär att vi helt klart politiskt kan förebygga åtminstone en del av de akuta kejsarsnitten.

De planerade kejsarsnitten, de som är medicinskt motiverade, kan vi naturligtvis inte göra någonting åt. Det ska göras kejsarsnitt. Det ser jag inte som något negativt. Men när det gäller dem som bygger på väldigt stark förlossningsrädsla tror jag att det mycket handlar om att göra förlossningsvården bättre. Kvinnor är ju inte oroad utan anledning. Det tror jag är det bästa sättet att förebygga den delen.

Anf. 19 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Kring den här viktiga interpellationen tror jag inte nödvändigtvis att vi behöver ha någon väldigt stor politisk motsatsställning i dialogen, utan det är mer fråga om att förtydliga det stora värdet av att diskutera bland annat kejsarsnitten också ur ett politiskt perspektiv, givet det faktum som jag tycker är viktigt, att detta är en fråga som professionen äger. Därmed görs det väldigt mycket i dag för att faktiskt stärka kvinnans roll i att kunna fatta rätt beslut och basera det på evidensbaserad medicinsk forskning, som tyvärr i vissa stycken när det gäller just förlossningsvården, det vill säga vaginal förlossning i förhållande till kejsarsnitten, är lite undermålig om man läser litteraturen. Det konstateras också av flertalet obstetrik och gynekologer som jobbar med det här professionellt.

Jag tycker att det är viktigt att slå fast det politiska budskapet, som socialministern säger. Jag bygger det på tre viktiga aspekter av det som har gjorts i närtid.

Vi kan börja med patientsäkerhetslagstiftningen, för den är väldigt viktig att titta på just för säkerheten generellt. Det berör inte minst de fall vi talar om, ojämlikhet i vården. Naturligtvis är förlossningsvården en sådan del, där kvinnohälsan är i fokus helt och hållet tillsammans med barnsäkerheten.

Den andra lagen är den patientlagstiftning som föreligger för beredning efter att utredare har tittat närmare på hur man eventuellt ska kunna hantera bakomliggande regionala skillnader. Det här är ju problem som ligger inom ramen för den utredningen och som regeringen naturligtvis har fått information om. Där förväntar vi oss så småningom att se hur man kan stärka patientens rätt på något sätt, oberoende av bostadsort, som också nämns av socialministern i svaret, att kunna få en säker och så lika förlossningsvård som möjligt.

Det sista men inte minsta är att när Socialstyrelsen nu separeras från att vara en tillsynsmyndighet kommer man att kunna koncentrera tillsynsansvaret just på att följa upp och i öppna jämförelser se hur det förhåller sig och hur utfallet blir när det handlar om både vaginala förlossningar och de komplikationer, som också nämns i interpellationen, som kan förekomma vid planerade och akuta kejsarsnitt. Socialstyrelsen blir

också i sitt uppdrag mycket mer myndig, genom att man inte har tillsynsansvaret, att vetenskapligt och praktiskt kliniskt faktiskt komma med genomgångar av hur man kan föra vägen framåt.

Jag skulle vilja säga att det finns ett par ingredienser till, förutom det Hillevi Larsson nämnde i sin interpellation, som är viktiga att komma ihåg när det handlar om just förlossningsvården sett ur perspektivet om det ska gälla vaginala förlossningar eller elektiva planerade eller akuta kejsarsnitt.

Det handlar lite grann om den attityd för kvinnors trygghet som vi behöver skapa. Det finns en del saker som talar för att kejsarsnitten faktiskt har en plats som inte nödvändigtvis ska tryckas tillbaka utan som kan vara motiverad, nämligen allt från säkrare anestesiologi, kirurgi och även postoperativ vård till den kirurgiska insats som görs. Attitydundersökningar har visat att människor i dag har genomsnittligt större förtroende för kirurgi än vad de hade för låt säga 20–40 år sedan – av rimliga skäl. I det perspektivet kan man konstatera att ett av de allra viktigaste argumenten, eftersom vaginal förlossning generellt sett är säkrast, precis som interpellanten har noterat, är att stödja de kvinnor som haft en vaginal förlossning som komplicerats på något sätt så att den blivit en traumatisk upplevelse att våga ta steg vidare och inte vägra bli gravida igen. Det finns en skillnad mellan dem som har vaginala förlossningar – där är frekvensen högre – och de som får kejsarsnitt. Det kan vara en konsekvens av att man bland annat inte hanterar traumatiska vaginala förlossningar på rätt sätt.

Här finns mer att göra. Jag tackar för interpellationen. Den är viktig, och frågan är viktig även politiskt.

Anf. 20 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Den fråga vi nu diskuterar berör. Ibland diskuterar vi, på goda grunder, smala verksamheter, smala diagnoser eller smala åtgärder. Här handlar det om något som många i den svenska befolkningen är med om. Det är otroligt viktigt att förlossningarna sker på bästa möjliga sätt.

I mitt svar tog jag upp målet för förlossningsvården i Sverige, som jag tycker är väl formulerat, nämligen ”en frisk mor, ett friskt barn och en positiv förlossningsupplevelse samt att förlossningens förlopp kan fortlöpa med så få ingrepp som möjligt”. Det tycker jag beskriver bra vad som är eftersträfvansvärt.

Sedan har både Hillevi Larsson och Finn Bengtsson beskrivit en del förändringar. Kvinnan kanske vill annorlunda i dag än vad som var det vanligaste om vi går tillbaka 20–30 år. Attityder har förskjutits, och det finns nya medicinska metoder som är mer tillförlitliga och som man känner sig mer bekväm med. Jag tror att det spelar en stor roll i sammanhanget att vi föder barn – vi och vi, kvinnor föder barn – allt högre upp i åldrarna. Det spelar en roll i sammanhanget också när det gäller sådant som icke medicinskt motiverade kejsarsnitt. Sedan finns förstås de medicinskt motiverade kejsarsnitten, som också ökar, kanske till följd av att den genomsnittliga vikten ökar bland kvinnor.

Det här är ett område där det inte är den bästa idén att vi som politiker voterar om olika metoder utan där vi har att luta oss mot vetenskapen och kunskapen på området för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att den senaste kunskapen ska nå ut över hela landet, oavsett var man

som födande kvinna bor eller befinner sig, för att få bästa möjliga vård. Det här är ett område som är otroligt angeläget och där det utan tvivel finns utrymme för förbättringar. Jag är glad att Hillevi Larsson, igen, har tagit upp området, som är av utomordentligt stor betydelse.

Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi tittar på den forskning som ändå finns. Det finns en del grejer vi inte kan göra något åt, men låt oss inrikta oss på det som vi ändå kan göra något åt. En intressant slutsats av forskningen är att en barnmorska per förlossning, en barnmorska som följer den födande kvinnan från att förlossningen startar till att den avslutas, leder till färre akuta kejsarsnitt. Det används mindre smärtlindring – det tycker jag i och för sig inte är ett mål i sig, men det visar att barnmorskans stöd är lugnande och smärtlindrande för kvinnan.

En barnmorska per förlossning innebär färre instrumentella förlossningar. Det är ett annat sätt som en förlossning ofta avslutas på i stället för akut kejsarsnitt, nämligen i form av sugklocka eller tång. Det kan vara traumatiskt. De tas ofta fram när det är fara för barnets liv. Det är ingen höjdare för de flesta som utsätts för dem. Naturligtvis är det nödvändigt i den akuta situationen. Det är intressant att se att när forskning så tydligt visar detta borde det vara en inriktning för förlossningsvården inom hela landet.

Det var en bra formulering i svaret från Göran Hägglund, nämligen att ”målet för förlossningsvården i Sverige är en frisk mor, ett friskt barn och en positiv förlossningsupplevelse samt att förlossningens förlopp och förloppa med så få ingrepp som möjligt”. Det är det mål som finns, och det är ett bra mål.

Här tycker jag mig se en metod som kan göra att vi uppnår målet i hela landet, nämligen att ha riktlinjen att det ska vara en barnmorska per förlossning. Egentligen är det inte ett så extremt högt uppsatt mål, med tanke på att de flesta kvinnor föder barn kanske en till tre gånger i sitt liv. Det är trots allt inte så många gånger man är i den situationen. Med tanke på konsekvenserna för familjen, för kvinnorna, för barnen, för hela samhället och inte minst för vårdkostnaderna skulle det vara en bra riktlinje.

Just nu pågår barnmorskeupproret. Det startades av Eva Nordlund, barnmorska i Stockholm. Hon berättar själv att gnistan till barnmorskeupproret kom när hon själv sade att barnmorskorna kan bara vara sådana att de inte behöver kissa så ofta, inte behöver äta, kan jobba som slavar och hålla humöret uppe. Det hörde hon sig själv säga. I efterhand tog hon naturligtvis avstånd från att ställa sådana krav på barnmorskor inom förlossningsvården. Hon kände att situationen var så pressad att det blev så högt ställda krav.

På många håll har en barnmorska hand om två förlossningar samtidigt. Det förekommer att man tar hand om tre till fyra förlossningar samtidigt. Det här går stick i stäv med forskningen, och det riskerar att leda till fler akuta kejsarsnitt, fler instrumentella förlossningar och en mycket mer traumatisk upplevelse för mamman i den situationen – självklart också för pappan.

Det är kanske svårt för sjukvårdsministern att hävda riktlinjen en barnmorska per födande kvinna, men det vore värdefullt om man försökte omsätta målet i praktiken. Det skulle vara en bra inriktning.

Prot. 2012/13:84
26 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 22 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! När det gäller individuellt resursutnyttjande av barnmorskor finns det en vidare diskussion, till exempel att även barnmorskor kan hjälpa dem som har haft en traumatisk förlossning att på olika sätt förstå vad de har varit igenom. På det sättet är det lite farligt om vi politiker ska peka ut från nationellt håll exakt hur många barnmorskor det ska vara per förlossning.

Låt oss konstatera att ur generell synpunkt är vaginala förlossningar säkrare än planerade kejsarsnitt, som i sin tur är säkrare än de akuta kejsarsnitten. Samtidigt vet man å ena sidan aldrig vid en vaginal förlossning riktigt hur det går. Å andra sidan vet en skolad personal vad som ska göras när det inte går som det ska. Vid ett planerat kejsarsnitt vet man vad som händer och kan informera patienten. Där finns en viss fördel med den typen av insats, men vid akuta kejsarsnitt finns tyvärr ett informationsunderskott hos både patient och personal eftersom man inte vet hur det kan sluta.

Det är viktigt att konstatera hur patientens egenmakt över en tidsålder har utvecklats. Interpellanten beskrev i interpellationen hur antalet kejsarsnitt har ökat från 1970-talet fram till i dag. Det kan ställas i perspektiv till en av mina förlossningskolleger som uttryckte det lite spänstigt: På 1960-talet kunde man ha sex utan att få barn. På 1980-talet kunde man få barn utan att ha sex. Det är väl därför rimligt att man på 2000-talet kan få barn utan att föda.

Det var lite grann för att markera perspektivet av hur utvecklingen går. Det gäller både den medicinska utvecklingen, som förhoppningsvis blir säkrare och säkrare, och samtidigt att patienterna, kvinnorna, har möjlighet att välja förlossningsmetod i ett mer informerat samhälle.

Anf. 23 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Det tycks som att vi är rörande överens om det allra mesta. Jag tror också att Hillevi Larsson skulle skriva under på att det kanske inte vore den bästa idén att riksdagen på ett område men inte på andra områden beskrev hur mycket personal det ska vara men att det är viktigt att personalen är avvägd gentemot de uppgifter som man har. Det bidrar till en säkrare vård. Det bidrar till det lugn och den trygghet man vill ha omkring den speciella situation som det innebär att ett barn kommer till världen.

Jag sade i mitt inledande svar att jag tycker att det är viktigt att avvakta ytterligare och få en del analysmaterial innan vi ser hur vi kan ta steget vidare. Det går också över i något som jag nämnde tidigare, nämligen hur vi behöver bli bättre generellt sett i den svenska hälso- och sjukvården på att implementera nya metoder och nya vetenskapliga rön så att de så snabbt som möjligt kommer till nytta för alla de patienter och i detta fall de födande kvinnor som är i den här situationen, så att vi kan höja lägstanivån och göra födseln till en positiv erfarenhet för både mor och barn och för alla runt omkring.

Anf. 24 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Ja, jag hoppas verkligen att det arbete som pågår kommer att utmynna i bättre riktlinjer för att förebygga onödiga kejsarsnitt. Det här gäller de akuta kejsarsnitten. Forskningen visar att för lite personal, alltså för få barnmorskor, innebär en ökad risk för akuta kejsarsnitt.

Det intressanta är att anledningen till att det är för få barnmorskor är nedskärningar och att pengarna inte räcker till. Samtidigt kan man se att ju fler akuta kejsarsnitt det blir, desto dyrare blir det för vården. Det är ju en operation, och det blir längre eftervård och större risk för komplikationer, vilket i sin tur kostar framför allt mänskligt men även ekonomiskt.

Jag tycker att det är en liten tankeställare, att se att om vi satsar mer på personalen kan vi även förebygga onödiga komplikationer och därmed även få ned kostnaderna.

Den andra delen gäller de planerade kejsarsnitten. Det är jättebra med dem som är medicinskt motiverade, men det är en annan sak med dem som beror på förlossningsrädsla. I stället för att komma med pekpinnar till kvinnor som är rädda måste vi se till att hjälpa dem. Men vi måste även över lag förbättra förlossningsvården, och det finns ett samband med personalbrist.

Vi har hört historier – eller man kanske själv har upplevt det vid sin första förlossning – om att kvinnan kommer in hastigt och lustigt, och till och med föder på en toalett även om det är extremt ovanligt. Det har pressats så hårt att man får vänta på smärtlindring. Det ifrågasätts till och med att man ska få lustgas på vissa håll.

Vi måste komma åt det här för att kvinnor inte ska vara rädda för att föda. Det tror jag är nyckeln.

Anf. 25 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Om jag får summera diskussionen tycks det som att vi är överens om vikten av att vårdgivarna skapar bästa möjliga förutsättningar för födseln, att man använder de metoder som är de mest ändamålsenliga, att kvinnan självklart har ett avgörande inflytande när det gäller val av metod men att vi skaffar oss en bättre kunskapsgrund för att kunna utveckla riktlinjer och kunskapsstöd av olika slag så att det får spridning så snabbt som möjligt ut i vården.

När det gäller personaltillgång är det förstås så att om man har mycket mer personal inom många av de verksamheter som finns inom vården minskar risken för misstag, man är fler som kan hjälpas åt och så vidare. Men det måste hela tiden vägas mot de resurser som vi har till förfogande. Det gäller självklart också på detta område.

Vi eftersträvar att ha en vård där det aldrig begås misstag, men misstag kommer någon gång att begås oavsett resurstilldelning. Vi behöver se till att det är väl bemannat och att man har de bästa metoderna till sin hjälp för att skapa den trygghet som alla är betjänta av att den finns i denna situation.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Agneta Luttröpp har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) tolkning av lagstiftningen inte får oetiska konsekvenser för den enskilde.

Läkemedel är en del av många människors vardag, och tillgången till effektiva läkemedel är en förutsättning för att kunna bedriva modern hälso- och sjukvård och för att hälso- och sjukvårdslagens (1982:763) krav på god vård på lika villkor ska kunna upprätthållas. Snabb medicinsk utveckling har kontinuerligt ökat nyttan av läkemedel för patienten och sjukvården. Samhällets möjligheter att finansiera läkemedel är dock inte obegränsade, vilket understryker vikten av tydliga prioriteringar och av att åstadkomma största möjliga kostnadseffektivitet.

Enligt 15 § lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner ska ett receptbelagt läkemedel omfattas av läkemedelsförmånerna under förutsättning att kostnaderna för användning av läkemedlet framstår som rimliga från medicinska, humanitära och samhällsekonomiska synpunkter och att det inte finns andra tillgängliga läkemedel eller behandlingsmetoder som enligt en sådan avvägning mellan avsedd effekt och skadeverkningar som avses i 4 § läkemedelslagen (1992:859) är att bedöma som väsentligt mer ändamålsenliga.

Vid denna bedömning ska bestämmelserna i 2 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) beaktas. Denna paragraf stadgar att målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen och att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och den enskilda människans värdighet.

I enlighet med lagstiftningen utgår TLV från tre etiska principer vid bedömning av om ett läkemedel ska subventioneras av staten och ingå i läkemedelsförmånerna. Människovärdesprincipen innebär att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Detta innebär att alla ska behandlas lika och att ingen får diskrimineras eller favoriseras. TLV:s beslut får inte påverkas av människors personliga egenskaper eller funktioner i samhället. Behovs- och solidaritetsprincipen innebär att den som har de största behoven av hälso- och sjukvården ska ges företräde till vården. När det gäller prioriteringar i vården är det av central betydelse hur angelägen behandlingen är. Kostnadseffektivitetsprincipen innebär att en rimlig relation mellan kostnader och effekt, mätt i förbättrad hälsa och förhöjd livskvalitet, bör eftersträvas vid val mellan olika verksamheter och åtgärder.

Riksdagens beslut om prioriteringar inom vård och omsorg gäller sedan 1997. Beslutet innebär att nämnda tre principer ska ligga till grund för prioriteringar inom vården: människovärdesprincipen, behovs- och solidaritetsprincipen och kostnadseffektivitetsprincipen. Dessa principer är internt ordnade så att människovärdesprincipen är överordnad de andra två.

Min bedömning är att lagstiftningen är tydlig avseende vilka principer som ska vara vägledande vid TLV:s prövning av om ett läkemedel ska ingå i läkemedelsförmånerna.

*Svar på
interpellationer*

Därutöver beslutade regeringen den 22 september 2011 om tilläggsdirektiv till Utredningen om vissa frågor om prissättning, tillgänglighet och marknadsförutsättningar inom läkemedels- och apoteksområdet (dir. 2011:55). Enligt direktiven skulle utredaren lämna förslag till en långsiktigt hållbar prismodell för originalläkemedel utan generisk konkurrens som kan möta de växande utmaningarna på läkemedelsområdet. Bakgrunden till direktiven är de stora utmaningarna framöver på läkemedelsområdet, bland annat hur det allmänna ska ha råd att finansiera nya dyra läkemedel. Utredningen lämnade ett delbetänkande den 31 oktober 2012. Betänkandet har remitterats.

I övrigt ser jag inte något behov av att i nuläget vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 27 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Tack så mycket för svaret!

Under de senaste tio åren har prostatacancer ökat från 5 000 om året till 10 000 om året. Det är den allra vanligaste cancerformen, och det är en cancerform som ökar med åren, ju äldre man blir.

TLV har konstaterat att läkemedlet Zytiga ger längre överlevnad, ger bättre livskvalitet men ger högre kostnader.

Men det är inte aktuellt att få tillgång till läkemedlet som läkemedelsförmån om man har fyllt 69 år. Då är man en kostnad. Det är det som jag tycker är det knepiga i allt det här.

Är det okej att på detta sätt åldersdiskriminera? Jag tycker inte det. Och för den enskilde måste det vara fruktansvärt att veta: Den här medicinen finns. Det här läkemedlet kan ge mig en bättre livskvalitet. Det kan ge mig en längre överlevnad. Det är bra för både mig och mina anhöriga. Men jag får inte ta det här. Jag får inte den rätten, för jag har fyllt 69 år.

Är det rätt? Jag tycker inte det.

Jag inser också att det finns och ska finnas ekonomiska gränser. Men jag är tveksam i det här fallet, eftersom tolkningen av lagstiftningen ger så stora konsekvenser, inte bara för den enskilda patienten utan också för hans familj.

Jag ser ingenstans i texten och jag ser heller ingenstans i svaret från ministern att åldern skulle vara en faktor som gör att man blir diskriminerad när det gäller att ha ett visst läkemedel. Det är det som är min fråga egentligen.

Anf. 28 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Jag har anmält mig till den här debatten, för jag har, precis som interpellanten Agneta Luttröpp, haft en del problem kring att riktigt förstå hur Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets lagstiftning verkligen är anpassad till en korrekt hantering.

Jag tycker att det viktigaste politiska incitamentet är just det som socialministern beskriver i sitt svar, att man har tillsatt en utredning för att brett se över detta. Och att den utredningen har fått en hel del tilläggsuppdrag under resans gång visar att man verkligen tar seriöst på det här från Socialdepartementet. Nu föreligger det ett resultat som är ute på remiss, som vi måste invänta. Sedan får vi se hur man kan hantera frågan i slutändan.

Men precis som socialministern beskriver i sitt svar handlar det om att väga en princip mot några andra principer. Och enligt hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf är det en väldigt tydlig beslutshierarki här. Människovärdesprincipen är överordnad behovs- och solidaritetsprincipen, och kostnadseffektivitetsprincipen kommer därefter.

Det finns något som jag kan tycka är lite problematiskt med hur TLV tidvis hanterar den här frågan. Det är kanske så att utgångspunkten är att människovärdesprincipen, som är överordnad, är unik för individen. Behovs- och solidaritetsprincipen är individuell, medan kostnadseffektivitetsprincipen tyvärr är generell. Och i det här generella bedömningsunderlaget riskerar man att frångå något, även om det inte är så som det är uttryckt i det lagrum som reglerar TLV:s arbete. Frågan är hur man gör i praktiken.

Det exempel som nämns här är ett av en del exempel som har varit uppe till diskussion. Här talar man om åldersdiskriminering. Jag kan tycka att det handlar om två saker som TLV har att fundera över.

Är det så att man lever upp till regelverket fullt ut enligt de intentioner som lagstiftaren har haft? Då innebär det att man också beaktar hälso- och sjukvårdslagens prioriteringsgrunder.

Det andra handlar om vilken kommunikationsförmåga man har när man fattar sina viktiga beslut.

Jag har tittat över hur TLV hanterade det aktuella läkemedlet, som nämndes här, Zytiga, i sin beskrivning. I beslutstexten, som omfattar ungefär 300 ord, är det tyvärr knappt 40 som berör de viktigaste etiska principerna. När man sedan kommer till sin slutbedömning säger man så här:

”Zytiga är ett läkemedel som ger en positiv effekt på överlevnad och patienternas hälsorelaterade livskvalitet. Trots att metastaserad kastrationsresistent prostatacancer är en sjukdom med en hög svårighetsgrad anser TLV att behandling med Zytiga inte är kostnadseffektiv till det ansökta priset.”

Fru talman! Jag uppfattar att en sådan formulering, alltså kommunikation till dem som faktiskt berörs och vill läsa detta, ger ganska klart besked om att man uppfattar att det är kostnadseffektivitetsprincipen som har varit överordnad. Man utgår alltså i sin bedömning från kostnad per kvalitetsjusterat levnadsår. Och det är i grunden inte så man ska, tycker jag, tolka den lagstiftning man har att förhålla sig till.

Men allt detta givet kan jag tycka att det är bra att det kommer upp några exempel till diskussion även här i kammaren. Det viktigaste är att det nu föreligger en lång och genomtänkt utredning som är ute på remiss. Låt oss se vad remissinstanserna samfällt kommer tillbaka med och hur Socialdepartementet sedan kan arbeta vidare med frågan att se över lagrummet.

Anf. 29 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Ja, tyvärr har sådana här bedömningar även tidigare fått spela roll när det gäller vem som ska få hjälp och vem som inte ska få hjälp. Men det är sällan man ser det så här tydligt uttryckt, att det faktiskt handlar om att de är för gamla. Det är därför de inte får det. De anses inte kunna arbeta. Man räknar med att det är så pass få som kommer att

kunna arbeta efter den här åldern att det inte är lönt att förlänga deras liv, för då blir det i stället en merkostnad för samhället.

Det skrämmar mig verkligen att det har gått så långt att man öppet säger det här. Men så är det tyvärr redan på en del områden inom vården, till exempel när det gäller bröstcancer för kvinnor. Trots att de flesta fallen av bröstcancer finns hos de äldsta kvinnorna har man satt en övre gräns för bröstcancerscreening. Det är inte ens så att landstingen når upp till denna gräns, utan det är många som är under den gränsen. Man kan också se att äldre kvinnor får sämre behandling för sin bröstcancer.

Det är bara ett av många exempel på att åldern spelar in. Men det är sällan man ser det så tydligt uttryckt som i detta fall. Man brukar liksom lägga locket på i andra frågor.

Jag tycker verkligen att det är oroväckande att det har gått så långt. När det gäller utvecklingen inom Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket har jag känt en oro under en längre tid. Man har kunnat se att allt färre läkemedel beviljas som statligt subventionerade. Det riskerar att leda till att patienterna hamnar i kläm, för då beror det på vilket landsting man tillhör om man ska få medicinen subventionerad eller om man får betala den själv.

Ett exempel är de pumpar som har hjälpt många diabetespatienter och som även har hjälpt cancerpatienter att få smärtlindring. De är inte längre statligt subventionerade. Då blir det upp till landstingen.

Vi har sett det när det gäller Visanne, ett nytt läkemedel för endometriosdrabbade. Det är många kvinnor i Sverige som har den här dolda allvarliga kvinnosjukdomen. Man har då äntligen fått fram ett läkemedel som hjälper en stor del av gruppen, och biverkningarna är mycket färre än när det gäller många andra läkemedel som den här gruppen har använt.

Där har man också sagt nej till att statligt subventionera det. Då blir det ännu en gång upp till landstingen och de enskilda kvinnorna, som ofta har dålig ekonomi, bland annat på grund av sin sjukdom.

I de här fallen har man inte sagt rent ut att det handlar om pengar, utan när det gäller Visanne, till exempel, har man sagt att det finns andra läkemedel.

Om jag ska koppla det till just frågan om prostatacancer i dag kan jag säga att endometriospatienter har använt en prostatamedicin mot sin endometrios. Men den har gett kraftiga biverkningar. Dessutom är denna medicin tre gånger dyrare än Visanne. Det är alltså ett absurt beslut, men tyvärr har vi sett alltför många absurda beslut från Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket på senare tid.

När det gäller denna fråga skriver man rent ut att är man över 69 år ska man helt enkelt inte få statlig subvention, för det är inte värt att förlänga livet. Jag undrar om inte det också går stick i stäv mot en annan gällande lagstiftning. Vi har i dag lagstiftning mot åldersdiskriminering, och den utvidgades från att tidigare bara gälla arbetslivet. Jag har i alla fall uppfattat det som att den har utvidgats till att även gälla inom sjukvården. Och mediciner ingår i sjukvården. Därför undrar jag om det här beslutet inte är direkt olagligt.

Fru talman! Vi kan bara väldigt enkelt uttrycka vad TLV i det här fallet har att göra.

Någon tillverkare kan säga så här: Vi har ett nytt läkemedel. Det funkar så här och så här. Vi vill ha så här mycket pengar för det.

Då är TLV myndigheten som prövar om det här tillför någonting. Är det ett läkemedel som är lika bra eller lika dåligt som de befintliga på marknaden och de vill ha jättemycket pengar ska de inte ha en subvention.

Är de mycket billigare än andra och har samma kvaliteter är det mycket bra att få in dem på marknaden. Det håller tillbaka prisutvecklingen.

Är de enormt dyra och ger en förbättring bara på marginalen jämfört med befintliga läkemedel hamnar man i denna svåra avvägning. Det är detta svåra jobb som TLV har att göra.

Vad vi nu diskuterar är egentligen det som Agneta Luttröpp har tagit upp och som handlar om formuleringar i ett beslut som någon enskild person, tror jag, upptäckte och reagerade på, och detta på mycket goda grunder. Det fördes ett resonemang som kan uppfattas som att de som kan ha nytta av detta är i stor utsträckning personer som inte arbetar. Det gör att plussidan av detta blir alldeles för liten, varför detta inte borde subventioneras.

TLV har så att säga backat hem och, som det heter på modern svenska, pudlat ganska rejält omkring detta. Går man in och tittar på TLV:s hemsida är rubriken där: Äldres hälsa lika mycket värd som yngres.

Det sägs att man har uttryckt sig olyckligt och att det är ett kunskapsunderlag till SKL. Vidare sägs: Här kunde man få intrycket att pensionärs hälsa inte är lika mycket värd som andras, vilket vi definitivt inte anser.

Detta sätt att uttrycka sig är oacceptabelt och bygger inte på lagstiftningen.

Man säger dock i ett material att beslutet hade blivit precis detsamma ändå, alltså att inte subventionera. Det är alltså inte det som frågan gäller, utan frågan handlar om hur man formulerade sig, och formuleringen var olämplig. Man har backat och sagt att man inte borde ha uttryckt sig på det sättet och att detta inte är det sätt som man ska tänka. Men någon medarbetare har skrivit på detta sätt.

Jag tycker för min del att just detta fall är utagerat. Men det hindrar inte att vi har en diskussion om detta som vi ständigt borde hålla levande – det uppmuntrar jag – alltså om prissättning av läkemedel och naturligtvis ännu mer om vad det får kosta och till vilken nytta det är. Men på senare tid har vi tyvärr inte mött så många nya innovativa läkemedel som har kommit in på marknaden. Vi kommer nämligen som politiker och beslutsfattare att ställas inför en massa olika etiska frågeställningar som ytterst handlar om att göra det tillgängligt som i bästa fall kan rädda liv, som kan bota eller som åtminstone kan lindra symtom. Detta är något som är otroligt angeläget.

Anf. 31 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Jag tackar ministern även för detta inlägg. Det tyckte jag mycket om. Jag hade helt missat pudeln, kan jag säga. Ändå var jag inne på TLV:s hemsida i dag. Men det är bra att de mer eller mindre har bett om ursäkt, om jag förstår det rätt.

Det som jag reagerade på var att man så tydligt satte en åldersgräns för när en människa var värd att få fortsätta leva. Det var det som jag läste in i detta. Också Finn Bengtsson sade att detta är ett olyckligt sätt att kommunicera. Det blev helt enkelt inte bra.

Det handlar egentligen mycket om moral kontra ekonomi, och jag tror att man missade den moraliska delen och naturligtvis detta med åldersdiskriminering.

Jag tittade i tidningen Dagens Medicins vetenskapsdel från december 2012. Där refererar en läkare från Sahlgrenska Universitetssjukhuset till en studie där läkemedlet Zytiga beskrivs. I korthet visar denna studie att detta läkemedel har en uppgift även innan man använder cellgift. På så sätt kan det göra nytta hos fler patienter. I denna studie var överlevnaden 16,5 månader, alltså dubbelt så hög som i kontrollgruppen. Studien visar också att risken för att dö är 25 procent lägre hos dem som har använt läkemedlet jämfört med kontrollgruppen.

Denna läkare säger: ”Effekten på den progressionsfria överlevnaden är den bästa hittills som visats av något läkemedel i den här patientgruppen. Även effekten på total överlevnad är tydlig.”

Man har också undersökt patienter som har fått detta läkemedel när sjukdomen inte har gått så långt och sett att det har varit framgångsrikt. Detta tycker jag är ytterligare en anledning att låta även patienter som har fyllt 69 år få tillgång till ett läkemedel som både förlänger livet och ger ökad livskvalitet.

Anf. 32 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Jag vill i denna debatt lägga till en ganska viktig historiebeteckning av utvecklingen.

När ursprunget till TLV tillskapades, det som hette Läkemedelsförmånsnämnden, var detta under en tid i slutet av 90-talet då vi, precis som socialministern sade, till skillnad från i dag utvecklade många nya läkemedel. Samtidigt skulle naturligtvis kostnaderna för dessa investeringar finansieras. Då tillskapade den dåvarande socialdemokratiska regeringen Läkemedelsförmånsnämnden med det uttryckliga syftet att Läkemedelsförmånsnämnden skulle se till att de kopior som kom fram – som tyvärr inte alltid var exakta kopior – skulle kunna ersätta originalläkemedel. Det var mycket större fokus på när patentet på originalläkemedel löpte ut och kopior skulle kunna ersätta dem. Man skulle kanske även gå förbi förskrivarens möjligheter att påverka. Detta gjordes på en aggregerad gruppnivå.

Sedan hände inte så mycket mer än att det efter hand har kommit alltmer speciella läkemedel som når vissa grupper och där kostnaden per individ kan bli ganska hög. Inte minst gäller det särskilda läkemedel. Det är alltså ett mycket mer komplicerat uppdrag för nuvarande TLV att hantera.

Fru talman! Därför tycker jag att det viktiga i denna debatt trots allt är det som alliansregeringen har gjort, nämligen att tillsätta en utredare med direktiv under 2011 och 2012. Man har lämnat ett delbetänkande, och man kommer med ett slutbetänkande. Man har fått många tilläggsdirektiv på grund av att vi har sett komplexiteten i uppdraget.

Nu har vi ett underlag som är ute på remiss, och det är mycket viktigt att remissinstanserna får komma in med sina svar och att Socialdepartementet med socialministern i ledningen sedan får bedöma om man eventuellt ska ta ställning till om något regelverk ska ändras eller inte. Det är den viktiga slutkontentan.

Dessa enskilda fall hanteras efterhand. När det finns kommunikationsmissar visar TLV att man kan hantera även sådana på ett ansvarsfullt sätt. Men vi får se om det i slutändan behövs regeländringar.

Anf. 33 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Detta har två delar. Den ena delen är formuleringen som handlar om att äldre mäns liv inte är värda att rädda. Det blir för dyrt. Den andra handlar om beslutet som sådant, alltså att inte subventionera läkemedlet.

Jag tycker att det är mycket bra att sjukvårdsministern tar avstånd från denna formulering och att vi inte ska ha åldersdiskriminering i Sverige. Det är mycket bra.

När det gäller själva beslutet kan jag inte låta bli att påverkas av denna formulering, det vill säga att den nog inte är tagen helt ur luften. Det kan ju vara så att detta beslut att inte subventionera läkemedlet faktiskt grundar sig på just den formulering som kom fram och att man tycker att det är för dyrt i förhållande till patientgruppen. Hade det varit en yngre patientgrupp hade det kanske varit värt det eftersom det återstår fler år att arbeta för dem som överlever.

Jag tycker därför inte att problemet är löst. Detta väcker verkligen funderingar kring på vilka grunder som dessa beslut egentligen fattas. Ska det verkligen vara så att risken ska vara större för att det inte blir någon statlig subventionering av läkemedel som är avsedda framför allt för äldre patienter?

I det fallet får detta förödande konsekvenser för de berörda patienterna. Det har visat sig att vissa sjukhus subventionerar Zytiga till patienterna, medan till exempel Karolinska Universitetssjukhuset inte gör det. Där får patienterna själva betala 30 000 kronor per månad för att få behandlingen. Då blir det en fråga om pengar om man ska överleva eller inte. Detta handlar ofta om äldre människor. De kommer ändå att dö förr eller senare, men man kan förlänga livet med månader och skapa en högre livskvalitet. Det är ovärderligt, och det ska man som patient inte behöva betala så mycket för.

Anf. 34 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag ska komma med något som möjligen kan verka övermaga förmanande: Det är väl ändå så att det är väldigt viktigt att vi som politiker håller oss till att diskutera hur regelverket ska se ut. Det är det vi diskuterar.

Det blir väldigt konstigt, tror jag, om vi sätter oss i experternas ställe och pekar ut vilka läkemedel som ska subventioneras och vilka som inte

ska subventioneras. Då skulle vi ju inte ha den ordning vi har, utan då skulle vi votera här i kammaren och ställa det ena läkemedlet mot det andra för att se vilket som vinner en votering. Det tror jag inte att någon är betjänt av. Vi har i stället expertmyndigheter som har att göra bedömningar. De ska självklart granskas, men vi har expertmyndigheter som har dessa beslut att fatta. Vi diskuterar hur det regelverk de applicerar på verkligheten och de läkemedel som kommer in ska se ut.

Man ska inte bortse ifrån att det finns rätt betydande ekonomiska intressen i detta sammanhang som ibland ger en bild som kan vara delvis sann men kanske inte alltid ens det. Det finns betydande intressen som på olika sätt lobbar för läkemedel eller andra saker vi som politiker indirekt eller direkt fattar beslut om. Det gäller att ha insikt om detta och jobba med att så långt det över huvud taget är möjligt säkerställa att vi har bästa möjliga regelverk. Sedan får vi överlåta till experterna att agera utifrån det regelverket.

Regelverket ska vara etiskt grundat och stabilt. Vi ska föra en öppen debatt och naturligtvis kunna kritisera det, men i just detta fall är utgångspunkten en formulering. Det har myndigheten sagt: Man står inte bakom den, utan det är en oacceptabel formulering. Sedan får vi ägna oss åt att debattera hur regelverket ska se ut.

Jag tycker att vi har ett bra regelverk, men jag tycker att det finns skäl att fundera på om det kan bli ännu bättre för att vi ska kunna introducera nya läkemedel snabbare än vad vi många gånger lyckas med – och naturligtvis hålla borta de som faktiskt kostar mer än de smakar. Det finns nämligen gott också om sådana exempel som myndigheten prövar.

Anf. 35 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Jag är också glad att ministern tar avstånd från åldersdiskrimineringen i det här ärendet. Jag håller dock med om att problemet inte är löst. Kommer det nu ett nytt beslut med en annan motivering till varför man avslår?

Min fråga är: Får TLV över huvud taget ha en ålder som skäl till att visst läkemedel inte ingår i läkemedelsförmånerna? Det är ändå grunden i det vi debatterar. Det är det som har upprört i alla fall mig. Därför är det bra att veta om man får använda detta som skäl.

Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Nej, människovärdet gäller ju vare sig vi är 0 eller 122 år gamla. Människovärdet gäller. Det är alltså inte det som kan vara argumentet.

Jag är gärna med och diskuterar frågan vidare, här och i andra sammanhang, och frågan lär komma att aktualiseras av verkligheten såvida det inte tas några politiska initiativ. Detta är frågor vi ständigt överväger, förstås.

Tack så mycket, alla som har deltagit i diskussionen!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 37 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Maria Stenberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att även små glesbygdskommuner som Arjeplog och Arvidsjaur ska kunna upprätthålla en god samhällsservice till sina medborgare.

Fredrik Lundh Sammeli har frågat civil- och bostadsministern vad han ser för utmaningar framöver när det gäller våra mindre kommuner och på vilka sätt han tänker underlätta och stimulera en samverkan för dessa kommuner.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara även på den senare interpellationen.

Jag är väl medveten om de utmaningar som våra små glesbygdskommuner står inför. Det handlar inte bara om de ekonomiska förutsättningarna utan även om personal- och kompetensförsörjning, dessutom ofta i kombination med olika demografiska utmaningar som utflyttning och en ökande andel äldre. Det är väsentligt att även små glesbygdskommuner kan upprätthålla en god samhällsservice till sina medborgare.

I Sverige har vi därför ett system för kommunalekonomisk utjämning, vars syfte är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting i landet. Detta är för att de ska kunna tillhandahålla sina invånare en likvärdig service oberoende av invånarnas beskattningsbara inkomster och strukturella kostnader. Dels görs en utjämning för skillnader i skattekraft, dels en utjämning av kostnadsskillnader som beror på skillnader i åldersstruktur samt sociala och geografiska förhållanden.

Dessutom kompenseras kommuner med en minskande befolkning samt om det i förhållande till riksgenomsnittet skett en kraftig minskning i kommunen av antalet grundskole- och gymnasieskoleelever. Därutöver får vissa kommuner, främst glesbygdskommuner, ett särskilt strukturbidrag. Förändringar i systemet för kommunalekonomisk utjämning avses att göras från och med den 1 januari 2014. Statskontoret har regeringens uppdrag att löpande följa upp utjämningssystemet.

Ett sätt för kommunerna att själva hantera de utmaningar de står inför är att samverka. Den parlamentariskt sammansatta kommittén för förstärkning av den kommunala demokratins funktionssätt har nyligen utrett möjligheterna att underlätta kommunal samverkan. Kommittén har inte lämnat några förslag om ytterligare samverkansformer utan anser i stället att det snarare är önskvärt med förenkling av existerande samverkansformer.

Kommitténs betänkande och förslag har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Jag vill inte föregripa detta arbete.

Anf. 38 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och ser fram emot debatten, som handlar om glesbygdskommunernas framtida utmaning. Ibland känns det nämligen, om jag ska vara riktigt ärlig, som att storstadsperspektivet är allena rådande i regeringens politik i dag.

I statsrådets svar kan jag inte se något svar på de egentliga frågor jag ställde, utan statsrådet svarade att skatteutjämningsystemet ska sköta allting – när glesbygdskommunernas utmaning är mycket större än funktionssättet på skatteutjämningsförslaget.

Det är klart att det blir skillnad. Jag bor i Arjeplog. Vad är då Arjeplog? Ja, Arjeplog är en kommun som är lika stor som Blekinge och Skåne tillsammans till ytan. Det är alltså ett otroligt landområde med ett antal byar och människor som inte bara bor i tätorten. Vi har jättevacker natur. Vi ligger mittemellan Bottenvikens kust och Atlantkusten i Norge.

För att sätta lite perspektiv på vad glesbygd i Sverige egentligen är kan jag konstatera att jag har 10 mil till närmaste flygplats och 16 mil till den ort där jag kan kliva på ett tåg som tar mig hit till riksdagen om jag ska åka tåg. Därför blir frågan om kommunikationer i alla dess former en otroligt viktig fråga för glesbygdskommuner. Jag är fullt medveten om att kommunikationer är jätteviktiga för både glesbygden och storstaden, men för glesbygden innebär taskiga kommunikationsmöjligheter att vi blir väldigt isolerade.

När man pratar om samverkan mellan kommuner och om glesbygden tycker jag att man ska vara medveten om hur det ser ut i min hemkommun, som är lika stor som Skåne och Blekinge tillsammans. Närmaste tätort eller annan kommun som vi skulle kunna samarbeta med ligger ungefär nio mil bort. Avstånden i en glesbygdskommun är rätt väsentliga.

Som jag skriver i min interpellation är vi också en mycket liten befolkning. När man gjorde avräkningen till årsskiftet 2012 var vi 3 054 invånare i min jättestora kommun. Det innebär att våra utmaningar ser helt annorlunda ut. Det politiska svaret på glesbygdskommunernas utmaning är inte endast skatteutjämningsystemet, utan det handlar i mångt och mycket om att ska vi till exempel kunna skapa arbetstillfällen inom det privata näringslivet är kommunikationer en jätteviktig fråga. Mobiltelefon, som är mycket debatterat, är också en sådan sak.

Jag tror att det är bostadsbrist i nästan alla kommuner i Sverige. Det blir mycket prekärt när man inser att det nästan inte finns någon bostadspolitik. Det byggs inga lägenheter i storstäderna, och det byggs inte heller några bostäder i glesbygden eftersom den kommunala ekonomin inte tillåter att man bygger bostäder.

Svaret på min interpellation är inte endast hur skatteutjämningsystemet fungerar, utan det handlar om en stor sammanslagning av olika politikområden. Och jag tycker faktiskt inte att statsrådet ger något egentligt svar på detta. Det handlar också om personalförsörjningen inom vård och omsorg eftersom vi inte bara har ett vikande befolkningsunderlag utan också en åldrande befolkning och om ett generationsskifte som ska ske inom vård och omsorg. Det är en jättestor utmaning.

Därför kvarstår min grundfråga: Vilken politik har den borgerliga regeringen för de riktigt gleasa områdena i Sverige? Sverige är ett jättelångt land, och min specifika fråga handlar om glesbygden och dess utmaningar.

Anf. 39 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret även om det inte är ett så omfattande svar på området som min interpellation avser. Det hand-

lade framför allt om vilka utmaningar statsrådet själv ser för våra mindre kommuner och på vilket sätt han tänker underlätta och stimulera en samverkan för dessa kommuner.

Maria Stenberg tog upp att utmaningarna för våra små kommuner är omfattande. Befolkningen minskar, samhällskraven ökar, de har större pensionsåtaganden än andra kommuner, skolan ställs inför nya utmaningar och behovet av vård och omsorg ökar. Och områden som it, administration och stöd ställer också helt nya krav.

Hittills har många av våra mindre kommuner i landet och i mitt eget län, Norrbotten, klarat sina åtaganden dels genom att ta egna ambitiösa initiativ, dels genom stöd från det kommunala skatteutjämningsystemet och särskilda insatser från staten.

Det är uppenbart att det behövs både fördjupade analyser och förslag på åtgärder för att hantera de problem som ökar i våra kommuner. Det kommer också att vara fler kommuner som har en minskande befolkning under de kommande åren. Utan dessa åtgärder från regeringen och staten kommer inte alla kommuner i landet att kunna erbjuda sina invånare en likvärdig service. Det kommunala skatteutjämningsystemet är en viktig del. En utökad samverkan är en annan.

Det är bra att Kommittén för förstärkning av den kommunala demokratis funktionssätt är klar, som statsrådet skriver och säger i sitt svar. Den tar upp mycket viktiga punkter som samverkansformer, demokratiska konsekvenser och upphandlingsrättsliga aspekter. Men ärligt talat: För många av våra minsta kommuner i landet handlar det inte om vilja eller modeller. Det handlar om resurser.

Fru talman! I syfte att främja samverkan mellan kommuner och landsting med en befolkningsminskning införde vi socialdemokrater, när vi hade makten, ett samverkansbidrag mellan åren 2002 och 2004. Då var samverkansprojekten främst inriktade på vård, omsorg och utbildning och även på funktionella områden som räddningstjänst och bibliotek. Den satsningen följde vi upp de kommande åren med mer medel för att stödja och underlätta kommunala initiativ för fördjupad samverkan och förstudier om sammanläggning av kommuner.

De utmaningar vi såg i början av 2000-talet kvarstår och har dessutom ökat i många fall. Det är en fråga om överlevnad för väldigt många kommuner, men det är också en fråga om rättvisa. Jag skulle önska ett tydligt besked om att regeringen ser de här utmaningarna, tar dem på allvar och har tänkt komma tillbaka till riksdagen med konkreta förslag på modeller, samverkansbidrag eller stöd som möjliggör och underlättar denna samverkan.

Det var min fråga i interpellationen, och utifrån statsrådets svar är det också intressant att höra när vi får se skarpa förslag på riksdagens bord utifrån kommitténs arbete.

Anf. 40 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Tack för interpellationerna! Jag tycker att de är viktiga. Det är bra att detta diskuteras både här och på andra ställen.

Låt mig säga någonting om några områden som inte är specifikt mina i regeringen men som ändå berörs i interpellationerna även om de inte berör mig som statsråd.

Prot. 2012/13:84
26 mars

*Svar på
interpellationer*

Låt mig börja med frågan om tillgänglighet när det gäller telefoni och bredbandstjänster. Jag tror att dessa är absolut viktigast för folk i glesbygden. Jag är väl medveten om att det finns problem som vi ska försöka avhjälpa, men man måste ha klart för sig att den ambitionsnivå och den service som vi har i glesbygden i Sverige vida överstiger den som finns i princip i varje annat land i Europa och i vårt närområde. Jag tycker att ambitionen är bra. Det finns säkert vita fläckar som ska täckas, och detta är i första hand en fråga för it-ministern.

Andra områden som jag tycker är viktiga är förstas de som delvis hanterades i innevarande års budget som lades fram hösten 2012, det vill säga en infrastruktursatsning som överstiger alla tidigare satsningar som någon regering någonsin har lagt fram i Sverige. Jag hoppas att det i första hand kommer glesbygden till del. Vi har även en forskningsproposition som förhoppningsvis även kommer glesbygden till del.

Låt mig säga något om en undersökning från Eurostat som kom för ett tag sedan. Där diskuterade man regional bnp. Där mäter man bnp i olika regioner i Sverige och i andra länder. Man har 100 som snitt i Europa. Det visade sig att Stockholmsområdet ligger på 168, det vill säga mycket högt och högst av de regioner i Sverige som man mäter, men näst högst av de regioner som man mäter i Sverige kom faktiskt övre Norrland och som nummer tre mellersta Norrland. Det är ett tecken på att det har hänt någonting i Norrland.

Ett av mina absoluta favoritföretag i den statliga portföljen är LKAB. Jag har varit där sju gånger på två och ett halvt år. Det händer väldigt mycket både i Malmberget och i Kiruna och förhoppningsvis även i Pajala.

Jag gjorde ett kommunbesök i Bjurholms kommun, och nästa dag var jag i Umeå kommun. Jag tror att Bjurholms kommun har 2 200 invånare. Där känner kommunalrådet igen var enda en och hälsar på dem på gatan, till skillnad från hur det i Umeå. Här hade de hittat intressanta samverkansformer på egen hand, till exempel när det gäller upphandling, vilket jag tycker är väldigt roligt. De hjälps åt eller har avtal som gör att de kan hjälpa varandra. Men det ser naturligtvis olika ut i olika kommuner.

Låt mig säga att ett stort antal av de problem som ni tar upp, till exempel minskat befolkningsunderlag, ska man försöka reda ut genom det kommunala utjämningssystemet. Men utöver detta tycker jag att det är viktigt att föra fram en satsning på forskning, framför allt för gruvindustrin. Regeringen har också numera en gruvplan för hur man avser att utnyttja gruvnäringen i hela Sverige. Dessutom har vi infrastrukturpropositionen.

Förutom det kommunala utjämningssystemet finns det andra områden där regeringen har lagt fram och kommer att lägga fram förslag på ytterligare åtgärder, inte minst på andra regeringsmedlemmars område.

Anf. 41 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Av mitt förra inlägg kan man nästan tro att vi som bor i glesbygden lägger oss ned och dör, men det är inte riktigt så.

Att bo i glesbygden i dag tror jag innebär att man skapar ett väldigt företagsamt samhällsklimat, för vi kan aldrig ta någonting för givet. Vi kan aldrig konsumera aktiviteter, utan om man tycker att en aktivitet saknas eller att det saknas en affärsidé får man själv starta det. Tycker

man att man behöver ha en förening som hanterar Zumba får man starta hela föreningen och också driva den själv.

Jag tror att hela miljön i glesbygden skapar företagsamhet. Men det är klart att det blir bekymmer när befolkningen minskar. Och det är så som statsrådet säger, att det borde skatteutjämningsystemet kompensera. Det finns ju ett skatteutjämningsystem som en kommitté har arbetat fram.

Det blir för mig som glesbygdsbo lite obegripligt att när det äntligen värker fram ett förslag från regeringens håll, som handlar om att man ska tillföra en miljard till systemet, att det ur mitt perspektiv inte tillfaller de små glesbygdskommunerna som skulle behöva ha ett tillskott i systemet.

Jag har tittat i *Regionfakta* som visade att i min hemkommun Arjeplog föddes det elva barn förra året. Det blir en otrolig utmaning för ett kommunfullmäktige att planera en utbildning, en skolgång, när en årskull består av elva barn.

Jag tror nog att kommunstyrelserna runt om i glesbygden har gjort allt. Min kommunstyrelse och mitt kommunfullmäktige har provat allt. De skär i den kommunala budgetramen med någonstans mellan 6 och 10 procent årligen, och det är klart att det påverkar samhällsservicen.

Det påverkar också samhällsservicen när de statliga myndigheterna tillåts att dra sig undan från glesbygden, när Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och så vidare flyttar och när många kommunfullmäktige i glesbygdskommuner också tvingas att lägga ned skolor. Det blir en ond spiral.

Trots att vi i till exempel min hemkommun är världsledande när det gäller testning av fordon i arktiskt klimat hjälper det inte. Det hjälper inte att vi under de värsta vintermånaderna har 2 500–3 000 utländska ingenjörer i kommunen, därför att den kommunala grundläggande servicen bygger på att människor bor och lever i en kommun och betalar sin skatt där.

Det är inte helt lätt att förstå sig på skatteutjämningsystemet. Det finns en del i skatteutjämningsystemet som kompenserar när befolkningen minskar, men i min hemkommun minskar befolkningen dramatiskt årligen. Jag såg att Framtidskommissionen har lagt fram sin senaste rapport och där konstaterar att det inte bara är Arjeplog och Arvidsjaur som tappar i befolkning. Av Sveriges kommuner tappade 141 kommuner i befolkning 2011, och det är en otrolig utmaning. Därför ställs det i perspektivet att ett litet kommunfullmäktige i en liten glesbygdskommun är otroligt beroende av att det finns en statlig politik på bostadspolitikens, infrastrukturens, socialpolitikens och alla politikområden.

Därför känns det väldigt mycket, tyvärr, som att den borgerliga regeringen är väldigt storstadsfixerad. Mycket av politiken går ut på att kratta för det som händer i storstäderna, medan man inte vänder blicken ut mot landet och klart och tydligt säger att hela landet ska leva och därmed också har en politik för det.

Anf. 42 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Samarbetet mellan kommuner runt om i landet har ökat under de gångna åren. Men mycket mer behöver göras, inte minst för att stödja våra mindre kommuner likt Arvidsjaur och Arjeplog.

Prot. 2012/13:84
26 mars

Svar på
interpellationer

Jag läste någonstans att drygt 80 procent av kommuncheferna anser att det kommunala samarbetet behöver byggas ut och utökas. Och statsrådet måste ju ha ställt sig frågan flera gånger: Vad kan jag och regeringen göra för att på kort sikt underlätta för våra kommuner att rusta sig inför framtiden? Det blir spännande att här få höra svaret, för det är där fokus behöver ligga: Vad kan regeringen och staten göra för att stödja våra kommuner i det som de är mitt uppe i? Det räcker inte med att snacka samverkansformer. Det behövs också ekonomiska stimulanser i form av något samverkansbidrag.

Vårt arbete som socialdemokrater med att stimulera och underlätta samverkan utvärderades av Statskontoret. De kunde konstatera att bidraget för vissa kommuner och landsting var en förutsättning för att sätta i gång projekt, medan det för andra hade inneburit att projekten kunde tidigareläggas eller att man kunde ha en betydligt högre ambitionsnivå i samverkansarbetet. Bidragen stimulerade nytänkande och gjorde också skillnad. Det jag är rädd för är att vi just nu missar väldigt många av dessa möjligheter, att samverkansmodeller, samverkansprojekt och idéer aldrig ser dagens ljus.

Man har inte musklerna och resurserna att parallellt med det man är mitt uppe i som kommun också våga omfamna det som kanske är morgondagens lösningar. Där har vi ett gemensamt ansvar om vi tycker att Sverige ska vara ett land där vi kan välja att leva över hela ytan.

Fördelarna med samverkan är inte svåra att räkna upp, och dessa har statsrådet också varit inne på. Om man bara tittar på administrativa tjänster handlar det om att kunna samordna lönehantering, ekonomi- och kvalitetskontroll, it och rekrytering och därmed säkerställa både effektivitet och kvalitet men också säkerställa att vi använder varje skattekrona på bästa sätt. Det frigör också utrymme till att göra viktiga satsningar på vård, skola och omsorg.

Att varken stimulera en samverkan mellan kommunerna eller att underlätta för våra mindre kommuner genom ett samverkansbidrag innebär att de mindre kommunernas svårighet att upprätthålla en bra välfärd kommer att öka mer och mer. Därför är det intressant att höra om statsrådet är beredd att överväga att återkomma till riksdagen med förslag om samverkansbidrag riktade mot våra mindre kommuner. Och när kan vi få se förslag på riksdagens bord utifrån den kommitté som statsrådet hänvisar till i sitt svar?

Anf. 43 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Låt mig börja med att försöka svara på Fredrik Lundh Sammelis fråga om samverkansformerna.

Som jag sade i mitt interpellationssvar har vi haft en kommitté som handlar om att förstärka den kommunala demokratins funktionssätt. Betänkandet är utskickat, remisstiden har gått ut och det bereds för närvarande i Regeringskansliet. Jag är naturligtvis intresserad av att komma tillbaka och diskutera med Fredrik Lundh Sammeli och alla andra när vi har arbetat klart med kommitténs betänkande. Det är inte klart än i Regeringskansliet. Låt oss ta en sådan diskussion när vi har tröskat igenom det hela och kommer med eventuella förslag. Jag kan inte säga mycket mer än så. Jag kan heller inte i dag säga exakt när det kommer att ske, men naturligtvis ska det ske så skyndsamt som möjligt.

När det gäller frågan om eventuella kommunsammanslagningar tycker jag att sådana alltid bör ske på lokala initiativ. Enligt min uppfattning ska man inte från centralt håll ta initiativ till det.

Man kan också diskutera värdet av att två kommuner med ungefär samma typer av problem slås ihop, om det blir bättre eller sämre. Det finns ett antal studier som visar på att det knappast är en framgångsrik väg att gå. Däremot ska man inte utesluta att det är en bra väg att gå. Men jag tror som sagt att detta måste komma från den lokala nivån och lokala initiativ.

Låt mig till detta säga att jag tror att inte minst i glesbygden är det viktigt med fler arbetade timmar för att kunna upprätthålla den välfärd som vi har vant oss vid.

Vi måste göra ett stort antal saker. En är att få människor att jobba lite längre upp i åren, och en annan är att få in ungdomar snabbare på arbetsmarknaden. Men jag tror att det är svårt att undvika att försöka göra skillnaden mellan att arbeta och att inte arbeta större än vad den är i dag.

Vi måste genom aktiv politik försöka se till att ungdomar får fäste på arbetsmarknaden tidigare än de får i dag. Regeringens politik för detta är att halvera arbetsgivaravgiften för ungdomar. Er politik är att fördubbla den. Jag tror inte att ungdomar och företag i glesbygden känner tillförsikt om de får beskedet att ni tänker fördubbla arbetsgivaravgiften för ungdomar.

Vår politik förs på centralt håll och ger förutsättningar för företagssamhet i både glesbygd och stad. Vi har sänkt företagsskatten för att underlätta etableringar i glesbygd och storstad. Vi har sänkt skatten på arbete och halverat arbetsgivaravgiften för ungdomar. Jag tror att det är en verksam väg att gå.

Ni vill fördubbla arbetsgivaravgiften för ungdomar, och ni vill inte sänka bolagsskatten lika mycket som vi. Min uppfattning är att förutsättningarna för lokal verksamhet, inte minst i glesbygden, blir sämre genom ert förslag.

Anf. 44 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Alla ungdomar har inte svårt att hitta en anställning. Därför behöver man inte smeta ut en subvention över hela den unga generationen. Det vore mycket bättre att använda dessa pengar till att hjälpa och stödja de unga som faktiskt har svårigheter att hitta ett jobb i dag.

Jag vet inte om sänkt arbetsgivaravgift för unga har fått någon större effekt på befolkningsutvecklingen i Arjeplogs kommun, om jag ska vara krass.

Jag håller med statsrådet om att vi behöver fler arbetade timmar. Det är ju skatteunderlaget som möjliggör en kommunal service.

I Arjeplogs kommun, där jag bor, har vi Transportstyrelsen. Det var ett mycket medvetet politiskt beslut att flytta ut en del av de statliga jobb som man styr över politiskt till glesbygden, bland annat till min hemkommun. Det har gett 60 arbetstillfällen i Arjeplog. En sådan politiskt strategisk handling är oerhört viktig för en liten kommun. I min lilla hemkommun består den arbetsföra befolkningen av ungefär 1 800 personer.

Mig veterligt har denna regering inte fattat ett enda politiskt strategiskt beslut om att möjliggöra en del arbetstillfällen för att hjälpa upp den situation som finns i glesbygden.

Det är klart att alla människor i vårt land vill arbeta, men det måste finnas arbetsplatser. Det privata näringslivet, den offentliga sektorn och en del statliga arbeten möjliggör för fler att kunna stanna kvar i glesbygden, men det har jag inte sett något av.

Det är viktigt att ha en medveten politik för att hela landet ska kunna leva. Då krävs en politik för både stad och landsbygd, och nu känns det som att det inte finns det.

Anf. 45 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Lokala initiativ är en förutsättning för både samverkan och fördjupade studier av eventuella kommunsammanslagningar. Låt oss ta Arvidsjaur och Arjeplog som exempel på mindre kommuner. De är långt ifrån ensamma, för denna verklighet delas av kommuner över hela riket. I dessa båda kommuner finns en vilja och ett behov av att samverka, och man har en tydlig önskan att hitta möjligheterna. Resurserna saknas dock ofta.

Regeringen behöver se dessa kommuner och lyfta fram möjligheterna som underlättar och stimulerar den samverkan som behövs. Det handlar både om att lösa mycket av den dagliga verksamheten och att hitta formerna för det framtida samhället i mindre kommuner, det vill säga hur man säkerställer en samhällsservice till alla och hur man säkerställer en bra välfärd med hög kvalitet.

Det har snart gått ett år sedan kommittén lade fram sitt betänkande. Det var den 7 maj 2012. Jag ser fram emot den fortsatta debatten och diskussionen om hur vi kan stödja våra mindre kommuner och ge dem möjlighet att utvecklas.

Det räcker dock inte med debatt och diskussion. Det behövs också verkstad. Här har statsrådet en unik position. Statsrådet och regeringen måste snabbt komma med förslag om hur våra mindre kommuner ska kunna utöka sin samverkan för framtiden.

Jag tackar för diskussionen.

Anf. 46 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag tackar också för diskussionen. Den är viktig. Jag tycker själv att jag alltför sällan debatterar glesbygdsfrågor här, så jag ser fram emot fler debatter med Fredrik och Maria i denna fråga.

Låt mig tala lite mer om Eurostatundersökningen. Normerar man Sverige till 100 och kollar regional bnp är Övre Norrlands index 102. Man har 2 procent mer i bnp än vad Sverige har i genomsnitt – för att sätta det i ett perspektiv. Den region som har lägst bnp är Östra Mellansverige utom Stockholm. Den har 85, jämfört med Övre Norrlands 102. Så ser det ut i Sverige.

Detta beror i huvudsak på att vi har fått ett sådant uppsving för gruvindustrin i Norrland, vilket förstås är mycket glädjande.

Jag hörde Maria Stenberg säga att hon inte tror att sänkningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar med 50 procent har haft så stor effekt i Arjeplog. Men skulle man rada upp det fåtal, tyvärr, ungdomar som finns

i Arjeplog och säga till dem att man tänker höja skatten med 100 procent för att göra dem mer anställbara så tror jag inte att det flyger.

Ska man få ungdomar i arbete måste man arbeta på alla möjliga sätt, och ett sätt är att göra dem billigare att anställa. Att dubblera arbetsgivaravgiften för ungdomar är en väg åt helt fel håll.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2012/13:84
26 mars

*Svar på
interpellationer*

10 § Svar på interpellation 2012/13:280 om mobiltelefonitäckning i Sveriges glesbygd

Anf. 47 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Sven-Erik Bucht har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att yttäckningskrav återinförs och följs upp i tillstånden att tillhandahålla mobiltelefoni i frekvensbanden 800, 900, 1 800 och 2 100 megahertz.

Sven-Erik Bucht har även frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att säkerställa mobiltelefoni i 450-megahertzbandet då PTS inte tycks ha agerat för att kräva rättelse i samband med att mobiltelefonitjänsten stängdes av.

Sverige har under en lång rad år haft en snabb utveckling och utbyggnad av mobiltelefoni och bredband. Operatörernas utbyggnad har i allt väsentligt drivits av användarnas efterfrågan och betalningsvilja. Tack vare det är mobiltäckningen i Sverige i dag generellt sett mycket god och långt bättre än i många andra länder. Men Sverige är samtidigt ett stort och glesbefolkat land med många obebyggda ytor, och det finns områden i landet där ingen bor som saknar mobiltäckning.

Riksdagen fastställde år 2011 det nya it-politiska målet som säger att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Ett delmål är att Sverige ska ha bredband i världsklass. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

Post- och telestyrelsen, PTS, är den myndighet som ger tillstånd till operatörer att använda radiosändare för att tillhandahålla mobiltelefoni, också inom de frekvensband som Sven-Erik Bucht nämner. PTS ska inom lagens ramar utforma tillståndsvillkoren och utöva tillsyn över att dessa följs.

Det är enligt grundlagen inte möjligt för mig som minister att kommentera hur PTS agerar i enskilda ärenden. Jag vill dock framhålla att PTS ska utgå från de mål som riksdagen har antagit för lagen om elektronisk kommunikation och de it-politiska målen.

Sven-Erik Bucht påstår att mobiltelefonitäckningen i Sveriges landsbygd har försämrats. Det är inte helt korrekt. Täckningen har genom operatörernas utbyggnad kontinuerligt förbättrats. Men vi har samtidigt sett hur den kraftiga efterfrågeökningen av mobilt bredband håller på att överbelasta operatörernas nät.

För kunden kan kapacitetsbrist yttra sig i att samtal inte går att koppla upp eller att samtal avbryts. Man kan då uppleva det som att täckningen har försämrats, även om det rent tekniskt inte är så. Därtill har dagens mer avancerade telefoner med inbyggda antenner sämre mottagnings-

egenskaper än äldre telefoner, vilket får betydelse i landsbygden där mobilnätets signaler ofta är svagare än i tätorter.

PTS delade 2011 ut tillstånd i det så kallade 800-megahertzbandet, ett frekvensband som lämpar sig bra för att täcka glesbygden. Operatörerna bygger nu snabbt ut 4G-näten, som kommer att medföra bättre täckning och datakapacitet i hela landet.

När det gäller tillståndet i 450-megahertzbandet, som Sven-Erik Bucht särskilt tar upp, vill jag nämna följande. Nätet i 450-megahertzbandet har mycket god yttäckning, och enligt PTS lever operatören upp till täckningsvillkoren inbegripet mobil telefonitjänst. Det har emellertid visat sig att 450-nätet har dragit till sig för få kunder för att den globala mobilindustrin ska vara intresserad av att tillverka "vanliga" mobiltelefoner som fungerar i frekvensbandet. 450-nätet har dock stor betydelse för att tillhandahålla mobilt bredband och röstsamtal till exempelvis skogsindustrin och turismnäringen i glesbygd, där de vanliga mobilnäten inte har täckning. För ca 10 500 hushåll och arbetsställen är detta nät den enda möjligheten att få bredband.

Ett täckningskrav som har tagits bort är tillståndsvillkoren på 2,1-gigahertzbandet. De är numera borttagna eftersom PTS har gjort bedömningen att de inte längre fyller någon funktion. I de ursprungliga villkoren angavs som krav att 8 860 000 personer skulle täckas. Alla operatörer uppfyller detta krav med bred marginal. De problem som har uppkommit har inte med den tekniska täckningsgraden att göra, som jag konstaterade tidigare, utan i första hand med överbelastade nät och terminaler med sämre mottagningsförmåga.

Sven-Erik Bucht hävdar vidare att täckningskraven i 900-megahertzbandet har tagits bort och ersatts med formuleringar som i praktiken inte kan säkerställas. Jag kan tvärtom konstatera att tillståndsvillkoren på 900-megahertzbandet har skärpts. På 1 800-megahertzbandet har däremot kravet på täckning tagits bort, eftersom det inte tillför någon ytterligare täckning utöver den faktiska täckningen med 900-megahertzbandet.

Sammanfattningsvis har Sverige i det stora hela god täckning för mobiltelefoni. Däremot finns det problem med överbelastade nät, vilket operatörerna måste bli bättre på att hantera. Tack vare operatörernas nya tillstånd har de numera möjlighet att använda sig av nyare och effektivare teknik, vilket kommer att underlätta betydligt när allt fler kunder börjar använda sig av den fjärde generationens mobiltelefoni. Jag vill försäkra Sven-Erik Bucht att jag noga följer denna utveckling.

Anf. 48 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag vet inte om man ska skratta eller gråta. Det är ett ganska vanligt uttryckssätt i Sverige, fast jag väljer inte det uttrycket. Men, fru talman, jag blir både ledsen och besviken när jag hör it-ministerns svar på interpellationen.

Jag och många andra i den här kammaren har i såväl frågor som interpellationer försökt få statsrådet till insikt och ta tag i det problem som landsbygdens folk upplever när det inte går att ringa. När vi är här i kammaren och ställer frågor svarar inte statsrådet på frågorna utan verkar vara inriktad på att förneka att det skulle vara några problem. Det visar att statsrådet inte inser allvaret i frågorna.

Många människor ute i vårt land och särskilt i glesbygden kan inte längre ringa med sina mobiltelefoner, ofta på platser där det tidigare har fungerat. Det är mycket allvarligt.

Sveriges Radio tog upp frågan i programmet *Kaliber* i lördags. De beskrev det problem som vanliga människor har i inlandet när de inte kan ringa i sina mobiltelefoner. *Kaliber* beskrev även det problem som många har med fungerande fast telefoni efter det att Telia har monterat ned kopparkablar och stolpar.

Telefonen kom till Sverige första gången 1877. Under 1980-talet, för mer än 30 år sedan, utvecklades mobiltelefonen, som i dag är var mans egendom. Men det går inte att ringa med mobiltelefoner – det är ett vardagsproblem för många människor på landsbygden i vårt land. Det gäller från Skåne i söder till Norrbotten i norr.

Svaret visar på en bristande respekt för dessa människor och deras rätt att kommunicera med mobiltelefon i dagens moderna samhälle. Statsrådet talar ofta och gärna om bredband. Det är bra – vi behöver bredband. Men i samma andetag tappar statsrådet bort en viktig och grundläggande fråga, som att kunna prata i mobiltelefon. Och det är inte bra. Vi kan inte strunta i mobiltelefonin bara därför att vi bygger ut olika nät för bredbandstjänster.

Telebolagen säger tydligt att de inte avser att satsa på områden där de inte kan få tillbaka sina investeringar, det vill säga i glesbygden. Det är just av den anledningen staten har möjlighet och ska ställa rimliga krav på telebolagen, så att människors behov av mobiltelefoni tillgodoses.

Det är helt oförsvarligt att regeringen inte ställer krav på yttäckning för mobiltelefoni. PTS-chefen Urban Landmark, som uttalade sig i radio-programmet *Kaliber* i lördags, sade att myndigheten valde att plocka bort yttäckningskrav för mobiltelefon då telebolagen hade överträffat de gamla kraven. Det synes vara fullkomligt galet. Ska man ta bort alla formella krav bara därför att ett tidigare krav är uppnått? Naturligtvis inte, för då finns det ju inga krav kvar!

Varför fastställdes inte nya, tydliga, rimliga krav på yttäckning i samband med att tillstånden förnyades? Ansvarig minister måste agera då det gäller en så viktig fråga som mobiltelefoni, som har blivit absolut nödvändigt i dagens samhälle.

Lagen om elektronisk kommunikation säger specifikt att krav kan ställas på yttäckning i samband med att frekvenstillstånd delas ut. Varför gjordes inte detta när man nyligen förnyade tillstånden? Anser ministern fortfarande att allt är i sin ordning? Vad avser statsrådet att göra för att säkerställa att tydliga och väldefinierade yttäckningskrav för mobiltelefon återinförs och följs upp, så att alla delar av Sverige, även landsbygden, kan få bra mobiltelefonföretäckning?

Anf. 49 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Sven-Erik Bucht för den viktiga interpellationen om mobiltelefonföretäckning i Sveriges glesbygd.

It- och energiministerns svar lämnar mycket att önska. Jag får en känsla av att ministern lägger ansvaret hos någon annan och inte hos sig själv. Jag blir inte lugnad av att ministern försäkrar Bucht att hon ”noga följer” utvecklingen. Det räcker inte heller med att hänvisa till att operatörerna måste bli bättre på att hantera problem med överbelastade nät.

Det är också otillräckligt ansvarstagande från ministerns sida att hänvisa till att Post- och telestyrelsen ”ska inom lagens ramar utforma tillståndsvillkoren och utöva tillsyn över att dessa följs”.

Fru talman! Ministern lyfter i svaret fram det nya it-politiska målet, som säger att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringsens möjligheter. Men det målet är tandlöst. Det fångar inte upp aspekten att alla ska kunna ta del av moderna it-tjänster i hela landet. Ministern säger heller aldrig att rätten till en välfungerande telefoni måste säkerställas i hela landet.

Fru talman! Yttäckningen för mobiltelefoni fungerar inte på ett tillfredsställande sätt i glesbygden. Det har uppmärksamats vid ett flertal tillfällen. Senast i radioprogrammet *Kaliber*, under rubriken *Goda löften – dålig täckning*, från i går framgick att det så kallade NMT-nätet, som faktiskt hade en mobiltäckning på 95 procent, slutade fungera 2009. Post- och telestyrelsen skrev 2004 till och med att NMT hade en särställning i att ge glesbygden mobiltäckning och att det inte fanns fungerande alternativ. Samma år fick teleoperatören Net 1 tillståndet till NMT-nätet. De lade ned den välfungerande mobiltäckningen i glesbygden på grund av att de ansåg att den inte var lönsam.

Net 1 erbjöd i stället en annan lösning som är ett mycket sämre alternativ. Glesbygdsborna blev alltså de stora förlorarna. I *Kaliber* beskrevs att orsaken till försämringen var att tillståndet hade fått en särskrivning av ordet mobiltelefoni till ”mobil” och ”telefoni”. Vad värre är, detta tillstånd kan inte förändras före 2020.

Vad avser ministern göra för att glesbygdsborna ska slippa vänta till 2020 för att få tillbaka möjligheten att ringa med sina mobiltelefoner på NMT-nätet? Vore det inte på sin plats att ministern tog sitt ansvar för glesbygden och gav direktiv om att omförhandla tillståndet för att säkerställa mobiltelefon-täckningen för glesbygdsborna?

Fru talman! I Ekot i går sade ministern att det vore att lura människor om man förstärker lagstiftningen. Det är med lag vi bygger landet. Det är ju en känd devis. Men enligt ministern är devisen ett sätt att lura människorna. Här ligger en avgörande skillnad mellan oss och Centerpartiet.

Ministern säger också i svaret att ”operatörernas utbyggnad har i allt väsentligt drivits av användarnas efterfrågan och betalningsvilja”. I klartext måste det ju tolkas som att glesbygden inte är en tillräckligt stor marknad. De får vackert vänta på sin tur efter att storstädernas och tätorternas efterfrågan har blivit tillgodosedd.

Vidare framgår det i radioprogrammet att i de tillstånd som PTS gett till operatörerna saknas det dessutom krav på utbyggnad och täckningsgrad. Vad avser ministern att göra åt detta?

Anf. 50 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack ministern för svaret! Jag bor i Falköpings kommun, i hjärtat av det vackra Västergötland. Svea rikes vagga, säger en del. Det kan vi ju diskutera, men kanske i en annan debatt.

Det är många som har satt upp sig på talarlistan och vill komma till tals i den här interpellationsdebatten. Det tror jag, fru talman, beror på att det är ett angeläget problem och att det är ett problem som inte bara finns på andra sidan Kebnekaise utan också, och det är viktigt att komma ihåg, i hjärtat av Västergötland och, skulle jag vilja säga, i hela Sverige.

Ministern säger att en målsättning är att alla ska ha tillgång till mobil. Alla företag och alla medborgare ska ha tillgång till mobil. Det håller jag med om. Det är en väldigt bra målsättning. Men ska man klara av den målsättningen, fru talman, är förutsättningen att man erkänner att det finns ett problem, att många i hela landet, i hela det avlånga landet Sverige har problem med det här.

I svaret säger ministern: ”Tack vare det är mobiltäckningen i Sverige i dag generellt sett mycket god och långt bättre än i många andra länder.” Det må vara hänt, fast det låter lite grann som när Anders Borg ska diskutera ekonomi och arbetslöshet. Då säger Anders Borg att arbetslösheten är högre i Grekland. Och det är den ju. Det är riktigt. Nu jämför vi oss inte normalt sett med Grekland utan kanske med Norge, Danmark och Tyskland när det gäller arbetslöshet. Då är den högre i Sverige. Vi som bor på landsbygden i Sverige, i hela Sverige, jämför oss alltså inte med andra länder utan vi jämför oss naturligtvis med tätbebyggda områden och städer. Vi tycker att vi har samma rätt och ska ha samma möjlighet till mobiltäckning.

Sedan säger ministern att det finns områden i landet där ingen bor som saknar mobiltäckning. Det tycker jag var intressant information. Då skulle jag vilja informera ministern om att det finns områden där folk bor som saknar mobiltäckning. Det kan jag kanske tycka är ett större bekymmer. Sedan kan det faktiskt vara så att det finns områden där ingen bor, men där man arbetar, där man också skulle behöva tillgång till mobiltäckning av många skäl.

I svaret säger ministern: ”För kunden kan kapacitetsbrist yttra sig i att samtal inte går att koppla upp eller att samtal avbryts, och man kan då uppleva det som att täckningen har försämrats, även om det rent tekniskt inte är så.” Jag kan säga att för den som får sitt samtal avbrutet upplevs det som ett problem. Jag skulle vilja påstå att det även rent tekniskt, fru talman, är ett problem när samtalet bryts. Orsaken till att samtalet bryts kan vi diskutera.

Det här återkommer ministern till hela tiden, att det rent tekniskt finns en täckningsgrad, men att det rent faktiskt inte går att ringa. För oss konsumenter på landsbygden i hela det avlånga landet Sverige är det detta att det faktiskt inte går att ringa som är problemet, inte att ministern rent tekniskt anser att det finns täckning.

Då kommer jag till det som är cloun i det här, fru talman. Om vi anser att alla medborgare och företag i det här landet ska ha tillgång till mobiltäckning måste vi inse problemet, erkänna problemet och ta ansvar om vi ska kunna göra någonting. Det skulle jag önska att ministern ville göra.

Anf. 51 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Rolandstorp, Kycklingvattnet, Väktarmon, Tuvattnet, Gullbergsmyren, Gråsjön, Sörviken, Henningskälen, Åsberget, Halåsen, Hökvattnet, Fisksjölandet, Häggåsen och Storåsen är några av de byar där telefonerna fungerar mycket sämre i dag sedan Telia klippt av kopparledningarna. Många länsbor i Jämtland är besvikna och rent ut sagt förbannade.

Jag har debatterat den här frågan tidigare med ministern. Som vanligt har ministern en väldigt passiv hållning. Hon konstaterar att det mesta fungerar, i alla fall i teorin, och kommer att följa utvecklingen.

De exempel som jag lyfte fram här var ca 500 enskilda fall, för det är ju så ministern vill kalla dem. De är enskilda fall som visar att det faktiskt inte fungerar som ministern hävdar att det gör. Dem vill man fortfarande inte kommentera.

Totalt sett är det ungefär 10 000 enskilda fall ute i landet som har drabbats av att man i dag är hänvisad till det mobila nätet, till en täckningsgrad som faktiskt inte är på något sätt tillfredsställande. Jag träffar ständigt människor som säger att det inte går att ringa på mobilen. De kan visa på punkter på tomten eller i huset där de står med sin mobil och ska försöka få täckning. I glesbygden vet man att det är allt vanligare att du kommer att bli bortkopplad och att tekniken inte fungerar.

I norra Fjällnäs i västra Härjedalen hade man i helgen varit utan telefon i fyra dagar. Där fungerade det inte ens att ringa till 112 om det hade uppstått en akut situation. Det är klart att det här inte handlar om någon nöjessituation där man inte kan surfa som vi gör när vi är i centrala delarna av landet, utan man är faktiskt i en situation där det handlar om liv och död när täckningen inte garanteras.

Vi har kunnat konstatera att operatörernas täckningskartor inte stämmer. När P4 hemma har försökt syna hur täckningen fungerar och pratar med Telia erkänner de att de här täckningskartorna bara är teoretiska. De beräkningarna fungerar i bästa fall.

Igen säger ministern i sitt svar, och det här har hon sagt tidigare och det har nämnts tidigare i debatten, att det handlar om områden där folk inte bor. Men det är ju det som det inte gör, ministern. Det handlar om ställen där människor bor och verkar, faktiskt inte bara semestrar utan de ska försöka bo, driva företag och leva sitt liv där.

Vi vet ju att ska man få fungerande täckning är det inte så att man kan vända sig till operatörerna och säga att det här sköter ni, utan det handlar om politiska ambitioner. Det är klart att det är så att när man frångår kravet på täckning sänker man också de politiska ambitionerna. Vi vet sedan tidigare att ministerns ambitioner är lågt ställda. Det visar den passiva hållning ministern ständigt intar i debatterna. Det är att kapitulera när man säger att marknaden ska lösa detta.

Det handlar inte heller om överbelastning av nätet. Talar man med många i glesbygden får man höra att de inte har en möjlighet att använda sina smartphones. Dessa är fullkomligt odugliga i de byar vi talar om. De är hänvisade till det gamla systemet; de kan inte surfa på nätet. Den överbelastningen som ministern nämnde i sitt svar existerar inte. Det är svårt att överbelasta ett nät som inte finns.

Anf. 52 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka Sven-Erik Bucht för att han väckte interpellationen. Interpellationen om mobiltelefonitäckning är viktig och bra. Jag vill också tacka statsrådet Anna-Karin Hatt för svaret.

Denna interpellation är i vissa delar teknisk. Den belyser ändå det väsentliga med debatten – och det visar mängden talare på – nämligen vikten av diskussionen om bristen på tillgång till mobiltelefoni i hela landet. Frågan har, som nämnts, fått aktualitet de senaste dagarna – även

om problemet inte på något sätt är nytt – genom den medieuppmärksamhet som bland annat Sveriges Radio har bidragit till.

Nästan alla människor i Sverige i dag – kanske på gott och ont, inte vet jag – blir alltmer beroende av tillgång till mobiltelefoni. Det gäller både oss som privatpersoner, konsumenter, och inte minst för företagen. Det borde vara viktigt för en regering, inte minst för ett centerpartistiskt statsråd, att tillgång till mobiltelefonitäckning finns i hela landet – eller hur? Det är i dag, år 2013, närmast en förutsättning för att till exempel kunna driva ett företag att ha tillgång till mobiltelefoni och naturligtvis bredband.

Jag kan inom parentes säga att jag för inte så länge sedan besökte en LRF-gård i mitt eget hemlän på gränsen mellan två kommuner där det över huvud taget inte existerar någon som helst täckning. Det är ett företag som försöker bedriva konferensverksamhet, men att nå kunderna med mobiltelefon är helt omöjligt. Det är inte ett modernt Sverige.

Länsstyrelsen i mitt hemlän, det vill säga Västernorrland, som dessutom geografiskt råkar ligga mitt i Sverige, har gjort en omfattande täckningsmätning av mobiltelefonin. Sammanställningen av mätningen är ingen upplyftande läsning för invånarna i länet i Västernorrland eller företagarna i Västernorrland, och den borde inte vara det för regeringen och it- och energiministern heller.

Låt mig göra en snabb sammanfattning av rapporten. Undersökningen visar i klartext på de oerhört stora skillnaderna mellan verkligheten, i det här fallet länsstyrelsens mätning, och operatörernas teoretiska täckningskartor. Det är de kartor som de visar när du ska teckna ett nytt mobilabonnemang.

Fru talman! Regeringens inställning är känd, nämligen att det är marknaden som ska lösa utbyggnaden och täckningen av mobiltelefoni. Statsrådet sade i sitt svar att ”operatörernas utbyggnad har i allt väsentligt drivits av användarnas efterfrågan och betalningsvilja”. Om man besöker LRF-gården jag åberopade spelar det ingen roll vad man är beredd att betala – det finns ingen fungerande mobiltelefoni i alla fall. Jag kan informera statsrådet om att marknaden inte kommer att lösa den bristfälliga mobiltelefonitäckningen i landets glesbygd oavsett om vi talar om Västernorrland eller någon annanstans i landet. Marknaden i det avseendet är rationell. Den investerar där den kan tjäna pengar, eller i alla fall kan få pengar tillbaka, inte där antalet kunder är för få. Det är precis det som företrädarna för branschen har sagt i den aktuella mediediskussionen.

Sanningen är den att om regeringen tycker att det är rimligt att alla ska ha tillgång till fullgod mobiltelefonitäckning i hela landet måste man via sin myndighet Post- och telestyrelsen ställa helt andra krav på operatörerna.

Tycker statsrådet att det är rimligt att vi ska ha likvärdig tillgång till mobiltelefonitäckning i hela Sverige? Vad är statsrådets rekommendation till de företag jag möter i Västernorrlands glesare delar som i dag helt saknar mobiltelefonitäckning? Är statsrådet beredd att via Post- och telestyrelsen ställa tuffare krav på operatörerna?

Anf. 53 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Statsrådet lyfte tidigt upp i sitt anförande Sveriges nya it-politiska mål, som riksdagen fastslog 2011: ”Sverige ska vara bäst i värl-

Prot. 2012/13:84
26 mars

Svar på
interpellationer

den på att använda digitaliseringens möjligheter. Ett delmål är att Sverige ska ha bredband i världsklass.”

Det är ett fint och viktigt mål, men det förutsätter att vi politiker vågar satsa och ställa krav. Verkligheten i dag är en helt annan. Det är långt ifrån endast i fjäll- och vildmark telefonen är tyst. Såväl i staden som på landsbygden är bristande mobiltäckning ett problem. Det har de tidigare talarna visat i debatten. Det är inte bara i Norrbotten och delar av Norrland som problemet finns, utan över hela landet i både storstad och glesbygd är den bristande täckningen ett återkommande problem.

När jag lyssnar på statsrådet blir jag ytterst fundersam inför om regeringen ser verkligheten i dag i Sverige. Sedan 2010 när Telia inledde teknikskiftet har mängder av medborgare brutalt skurits av från omvärlden. Vi kan diskutera täckningskartor fram och tillbaka, men problemet är att teori och verklighet skiljer sig åt.

Tycker statsrådet att marknaden själv tar ansvaret och säkerställer att vi når våra mål om mobiltäckning över hela landet? Ser statsrådet ett behov av att ställa krav? Varför gör statsrådet inte det?
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § (forts.) Svar på interpellation 2012/13:280 om mobiltelefoni-täckning i Sveriges glesbygd

Anf. 54 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Denna interpellationsdebatt gör verkligen skäl för benämningen god tajmning, med tanke på den mediediskussion som pågår i samma frågor.

Låt mig först som sist slå fast att det för mig som centerpartist är ett viktigt mål att vi alla ska kunna använda mobiltelefoni, och datatrafik också för den delen, och kunna använda den så tillförlitligt som möjligt.

Apropå diskussionen om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor i jord- och skogsbruk som bland annat medierna lyfter upp kan jag säga att jag själv vet hur det känns att ligga fastklämd under ett träd och konstatera att mobiltäckningen inte fungerar och fundera på om tiden räcker till att komma loss innan det är för sent. Jag vet hur det känns in på bara skinnet.

Därför är det viktigt, av olika skäl, att vi har bra förutsättningar i hela landet. Men det är också viktigt bland annat som ett sätt att skapa det vi brukar sammanfatta som det hållbara och mer resurssnåla samhället.

Om vi då funderar lite på hur det ser ut och kommentarerna i debatten hittills måste jag säga att det finns anledning att påminna om, mot bakgrund av vad som sades i ett tidigare skede i debatten, att det var 2003 under den socialdemokratiska regeringen som lagen stiftades och vi tog beslut om att det är marknadens företag och marknadskrafterna som bygger ut mobiltelefoni och att regeringen tecknar avtal om hur de frekvenser vi har till förfogande ska upplåtas åt olika operatörer ute på marknaden.

Det är ett arbete som har fortgått i regeringen på ett, som jag uppfattar det, både effektivt och intensivt sätt. Vi har, såvitt jag känner till, fler frekvenser och större bandbredd ute än de flesta andra länder har just för att möjliggöra denna utveckling av mobiltelefonin.

När det gäller bredband, som också har lyfts fram här även om det inte var interpellationens innehåll, har regeringen vid det här laget anslagit mer än 1 miljard kronor för att möjliggöra utbyggnad av framför allt fiber och även här och var trådbunden snabb datatrafik där, som vi brukar uttrycka det enkelt, marknadens krafter inte räcker till.

Om man tittar på de avtal som tidigare tecknades, till exempel om 3G-bandet som har nämnts här, är Post- och telestyrelsen den myndighet som har att teckna avtalen. Det har framställts som att den politiska signalen skulle vara att det är mindre viktigt framöver att ta hänsyn till täckning över hela landet eller trafik för oss alla som bor utanför de stora tätorterna.

Man kan gå in på hemsidan, pts.se, och få en bra beskrivning av varför man i de nya avtalen har gjort förändringar på de frekvenser – nu blir det tekniskt – med lite längre våglängder där yttäckning är en viktig faktor. Där finns, tvärt emot vad som framgår i interpellationen, krav på yttäckning, och det är där det är befogat att ha det. I övriga frekvensområden där den så kallade 4G-trafiken utnyttjas är situationen sådan att det är andra faktorer som är viktigare att trycka på än yttäckning, just för att ge oss alla bättre service och möjlighet att utnyttja mobiltelefoni och data oavsett var i landet vi befinner oss.

Anf. 55 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Tack, Sven-Erik Bucht, för att du har väckt denna viktiga fråga!

Jag tror att statsrådet Anna-Karin Hatt nu är nummer två av ansvariga statsråd som Centerpartiet utser för just mobiltelefonitäckningen som ska stå i den här kammaren och svara på varför det fungerar så dåligt. Hon är dessutom Centerpartiets andra statsråd på området som står i kammaren och säger att det inte finns några större behov av att ställa högre krav på operatörerna när det gäller täckningskraven, framför allt för människor boende i glesbygd. Jag måste säga att det är mycket trist.

Före den här interpellationsdebatten hade jag en interpellationsdebatt med statsrådet Peter Norman som handlade om samhällsservicen i glesbygden. Min hemkommun är ungefär lika stor som Skåne och Blekinge, alltså en enormt stor yta, och tyvärr är det många människor som nästan dagligen klagar på att det inte fungerar att ringa med mobiltelefonen. Det är skillnad på att kunna ringa ett samtal med sin mobiltelefon och kunna surfa på nätet – det är två olika saker.

I interpellationsdebatten med statsrådet Peter Norman konstaterade både han och jag att kommunikationer är livsviktiga, framför allt för människor som bor i glesbygden. Då kan man fundera över varför det är mer eller mindre livsviktigt för oss som bor i glesbygden. Jo, därför att om man kapar kommunikationerna för oss har vi väldigt långt till nästa samhälle eller till nästa fläck där man möjligtvis kan ringa med sin mobiltelefon. Därför blir det extra känsligt.

Det kanske är få människor från ministrarnas synpunkt som inte kan ringa med telefonen, men vad vi kan se är att vittnesmålen om att det fungerar sämre och sämre blir fler. Jag tror, som sagt, att jag har debatterat den här frågan i ett antal år nu.

När jag läser statsrådets svar fascinerar jag, för jag tänker att i denna upplysningens tid och när utvecklingen går framåt borde väl den nya tekniken ändå möjliggöra att man kan ringa med sin telefon på ett bättre sätt. Men när jag läser svaret ser jag att ministern konstaterar: Nej, men tyvärr – de nya telefonerna, de nya smartphones, har inte så bra antenn vilket innebär att de inte går så bra att ringa med.

Det känns lite andefattigt när man konstaterar att en ny teknik inte uppfyller kraven, vilket innebär att ett antal människor ytterligare upplever problematik med sin mobiltelefoni, alltså att prata i sin telefon.

Jag måste också konstatera en sak, eftersom jag har haft den här debatten om just mobiltelefonitäckningen i glesbygden med den förra ministern. Det känns lite problematiskt att de centerpartistiska statsråden tycks ha en beröringsskräck när det gäller att ställa krav på operatörerna att nå ut till människor som bor i glesbygd. Man konstaterar att marknaden ska sköta det och man har ny teknik, och i nästa sekund säger man att det inte fungerar så bra.

För varje gång jag står här i kammaren och debatterar detta blir vittnesmålen fler och fler, och människor upplever fler och fler problem. Och nu var vittnesmålet från Marie Nordén att vissa människor upplever att man nu inte ens kan ringa nödnumret 112. Då känns det så här: Hur länge kan statsrådet hävda att man inte ska ställa krav på de operatörer som har fått köpa dessa tillstånd att de ska tillhandahålla mobiltelefoni?

Anf. 56 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Att se till att vi får allt bättre mobila kommunikationer i hela landet är viktigt för mig, viktigt för Centerpartiet och viktigt för hela alliansregeringen. Samtidigt som vi jämfört med många andra länder kan se att vi har relativt sett bra täckning märker vi nu att det finns brister som gör att människor ibland har problem att använda dem. I många tätorter är näten överbelastade. I vissa glesa delar av landet saknas fortfarande täckning. Det är just därför som regeringen gör mycket för att skynda på utbyggnaden.

Sedan Alliansen tillträdde 2006 har vi frigjort mest utrymme i hela Europa för att bygga ut den mobila telefonin. Det arbetet kommer vi självfallet att fortsätta med.

I det ingår att vi har fasat ut de analoga tv-sändningarna och öppnat ett utrymme där man nu börjar bygga bredband på landsbygden, det så kallade 800-bandet. Det kommer att kunna täcka stora ytor också i glesbygden på ett väldigt bra sätt. Det kommer att leda till att täckningen på

landsbygden blir bättre samtidigt som mottagningsförmågan inomhus går upp.

Samtidigt som vi gör detta ställer vi ut en garanti om att alla de människor som saknar möjlighet att få grundläggande bredband i dag ska ha rätt att få det. 300 miljoner satsas nu på att ge dem grundläggande bredband, ett bredband som man också kan ringa med. Dessutom har regeringen och PTS gjort det möjligt för operatörerna att gå över till en modernare och effektivare sändningsteknik, 4G. Det är en teknik som kommer att kunna hantera mycket mer data och mycket mer rösttrafik än de gamla teknikerna GSM och 3G gör. När nu 4G byggs ut – det byggs ut väldigt snabbt både i städerna och på landsbygden – kommer 3G-nätet att bli mindre överbelastat och bli lättare att använda.

Dessutom har regeringen i flera olika steg tagit initiativ till att stärka den enskilde konsumenten på mobilmarknaden. Man ska kunna få tydlig information om vad som ingår i ett abonnemang. Är man missnöjd med sin operatör, kanske därför att operatören har visat upp en glädjetäckningskarta, ska man ha lättare att snabbt byta operatör.

Just nu jobbar PTS hårt med att få fram tydligare information om vilken mottagningskapacitet de smarta telefoner som många vill använda har, så att man som konsument kan välja att köpa en telefon som har en bra antenn som fungerar där man verkligen bor.

Vid sidan av allt det här måste också operatörerna göra mer. Mest av allt måste operatörerna börja beskriva verkligheten som den verkligen ser ut. De täckningskartor som man visar upp när abonnenterna tecknar sina abonnemang måste börja stämma med verkligheten. Alltför många har valt en operatör baserat på de täckningskartor som operatören visat upp, och så har det visat sig att abonnemanget inte funkar där man rör sig trots att man har blivit lovad det.

Låt mig vara jättetydlig med detta: Det måste vara slut med de förskönande täckningskartorna! Om kartan inte stämmer med verkligheten måste kartan ritas om. Har man lovat täckning på en viss plats och näten blir överbelastade för att för många börjar använda dem måste operatörerna bygga ut och öka nätkapaciteten. En täckningskarta som inte stämmer är falsk marknadsföring, och konsumenterna har rätt att få den tjänst som de har betalat för.

Anf. 57 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Återigen talar statsrådet om bredband. Jag vill påminna statsrådet om att interpellationen handlar om mobiltelefonitäckning. 4G kan inte leverera mobiltelefoni. Det är ett system för bredband. Faktum kvarstår att 800-bandet inte har något krav på mobiltelefoni. Däremot har det krav på mobilt bredband, men det är en helt annan sak.

Det är likadant med 900-bandet. Det är synnerligen svaga skrivningar om hur det ska täcka. Därtill har ett flertal parter, bland annat Länsstyrelsen i Västernorrlands län, som vi har hört om här i dag, tittat på täckning, liksom Sveriges Radios program *Kaliber*. De visar på att kartorna inte stämmer.

Statsrådet vill väldigt ofta prata om att det finns en informationsproblematik. Jag vill påminna statsrådet om att information inte hjälper om det inte finns täckning, och täckningen på en karta hjälper inte om det inte går att ringa.

Prot. 2012/13:84
26 mars

Svar på
interpellationer

Herr talman! Ministern ursäktar telebolagen med att mobilnäten är överbelastade etcetera. Det finner jag synnerligen anmärkningsvärt. Om täckningskartan visar täckning borde det ju faktiskt gå att ringa. Om näten är överbelastade och därför får minskad täckning borde de byggas ut, eller så borde täckningskartan ändras, så att den reflekterar verkligheten.

Mobiloperatörerna kanske anger dessa ursäkter, men jag är övertygad om att svenska telekomingenjörer och svenska telebolag klarar den uppgiften. Varför ska då ministern ta operatörerna i försvar? Företräder ministern operatörerna eller medborgarna?

Sedan vill jag säga några ord om 450-bandet. Jo, lagen kom 2003 under den socialdemokratiska regeringen, och avtalet om 450-bandet tecknades 2004 när det var socialdemokratisk regering. Då slogs det fast att man hade en mobiltelefonitäckning. År 2009 stängde operatören ned 450-nätet. Vad gjorde då regeringen? Reagerade man på det? Regeringen har ett ansvar här.

De krav som PTS ställde och den konsekvensutredning som de gjorde förklarade övertydligt att syftet med 450-nätet var att erbjuda mobiltelefonitäckning längst ut i Sveriges glesbygd. Situationen blir lite absurd när varken myndigheten eller ansvarig minister förstår att det bryter mot tillståndsvillkoren. Det finns ingen ursäkt för att inte erbjuda mobiltelefoni på 450-nätet.

Jag ska visa ministern att det faktiskt finns 450-telefoner. I sitt svar säger ministern att de inte finns. Här är en! Här är en till! Här är en tredje! De finns, och det finns faktiskt smarta 450-telefoner. 450-nätet används i ungefär 50 länder. Det går att ringa med 450-nätet. Det finns telefoner, men statsrådet, som är ansvarigt, ställer inte krav på att operatören ska hålla nätet tillgängligt för svenska folket och svensk landsbygd.

Anf. 58 SIV HOLMA (V):

Herr talman! Jag vill instämma i Sven-Erik Buchts kritik när han talade om 450-nätet. Infrastrukturministern talar om vikten av att bygga ut så att glesbygdsborna ska få bredband, men ministern säger ingenting om vad hon ska göra åt dem som har förlorat mobiltäckningen efter att en operatör lagt ned den. Då handlar det inte om att byta operatör, utan det är infrastrukturen som inte är till fyllest på grund av att Post- och telestyrelsen inte har haft det kravet med när man lade ut tillståndsavtalet.

Därför är det viktigt att ministern ställer sådana krav på Post- och telestyrelsen. Då frågar jag och vill ha svar: Avser ministern att ge Post- och telestyrelsen tydligare krav på att tillstånden ska innehålla exempelvis att täckningsgraden för mobiltelefoni inte ska försämras utan förbättras i glesbygden? Vill ministern säkerställa glesbygdsbornas krav på att kunna använda mobiltelefon i minst samma utsträckning som före 2009? Detta är oerhört viktigt att ta fasta på.

Här har man försämrat genom att operatörernas krav har varit högre än medborgarnas krav. Det är det feltänk som ministern har.

Anf. 59 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Den här debatten har kommit att handla väldigt mycket om att förtroendet för it-ministern är lågt när det gäller att ta de här problemen på allvar.

Det är de här svaren vi får, som andas att it-ministern inte vill se problemen. Det är det som gör oss lite upprörda.

Det här svaret är fullt av att det är bra mobiltäckning i Sverige. Ministern var i sitt andra anförande här, herr talman, inne på att det är mycket sämre i andra länder och så vidare. Det är en förskönande beskrivning, och det är det vi upplever som väldigt bekymmersamt och allvarligt.

Det behövs ett uppvaknande från it-ministern när det gäller hur det faktiskt ser ut på svensk landsbygd i hela Sverige, från norr till söder.

It-ministern, herr talman, var inne på att operatören hade förskönande täckningskartor. Det är riktigt. Då sade it-ministern att det måste var slut på det.

Jag skulle vilja vädja om att det ska vara slut på de förskönande svaren från it-ministern. Jag skulle vilja vädja till ministern att erkänna problemen och att ta ansvar för problemen. Därefter kan vi se fram emot en lösning värd namnet för oss som bor på landsbygden i Sverige.

Anf. 60 MARIE NORDÉN (S):

Herr talman! Riksdagen har slagit fast att förutsättningen för att man ska kunna tillgodogöra sig alla tjänster och digitala möjligheter är att det finns väl fungerande it- och telefonlösningar i hela landet.

Så är det inte i dag. Det finns en mängd vita fläckar med dålig mobiltäckning över hela landet. Det är otroligt frustrerande för människor som bor och rör sig i områden som inte råkat vara tillräckligt lönsamma för marknaden. Så kan vi inte ha det. Det har vi socialdemokrater hävdat länge. Jag har haft flera debatter här i kammaren både tidigare och med minister Hatt.

Det är också frustrerande att om och om igen få höra att den verklighet som man beskriver, som man möter och som många tvingas leva i inte stämmer och att det visst finns täckning. 99,9 av täckningskartorna är uppfyllda. Ja, det är täckningskartor som bara visar sig finnas på papperet och som kanske i de bästa av världar skulle stämma.

Det fick vi ledamöter erfara i förra upphandlingen av vår dåvarande mobilleverantör. Täckningen ute i landet skulle vara fullt utbyggd när upphandlingen gjordes men fanns endast längs de större vägarna.

Riksdagen är inte den enda kund som har känt sig lurad. Men långt ifrån alla kunder är så resursstarka som riksdagen är, som kunde ställa krav på leverantören och köpa kompletteringar.

Målsättningen måste vara att alla, även de som bor på landet och i glesbygd, ska ha samma möjligheter att använda sin mobil och den nya tekniken. Och PTS måste ställa hårdare krav på leverantörerna eller operatörerna så att de lever upp till de löften som de säger sig kunna leva upp till.

Vi socialdemokrater har ställt krav på mål för mobiltäckningen. Det är frustrerande att ministern inte anser att mobilnätet måste byggas ut och förbättras. Det är häpnadsväckande. Att följa utvecklingen och nöja sig med det duger inte, minister Hatt.

Anf. 61 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Jag kan väl dela en kritik som framförs när man lyssnar på statsrådet. Det gäller de delar som handlar om att man slår sig för

bröstet och säger att Sverige befinner sig i världsklass. Det kan kännas lätt ironiskt när man har läst den utredning som jag tidigare berörde och som jag gärna överlämnar till statsrådet för läsning. Den handlar om den täckningsmätning som länsstyrelsen i Västernorrland har gjort och som visar på att det minsann inte är någon världsklass, åtminstone inte i Västernorrland. Men det ligger mitt i landet.

Man skulle kunna travestera slutet av statsrådets svar genom att säga: Sammanfattningsvis har delar av Sverige god täckning för mobiltelefoni.

Det är väl så det i verkligheten förhåller sig. Jag hälsar dock med tillfredsställelse det som statsrådet säger om att det måste bli slut på att göra förskönande kartor och att det är en konsumentfråga. Det är jättebra. Jag hoppas verkligen att statsrådet kan leverera därvidlag.

Man kan säga att det ur ett kundperspektiv ska bli lättare att byta operatör. Men om jag återigen läser den här täckningsmätningen från länsstyrelsen undrar jag: Vem ska man byta till? Det finns ingen operatör som kan leverera täckning för mobiltelefoni i de delarna. Och i samtliga av de sju kommuner vi har i Västernorrland finns det åtskilliga stråk där det absolut inte finns någon täckning för mobiltelefoni. Då blir det lite väl magstarkt att slå sig för bröstet och säga att vi har en mobiltelefonitäckning i världsklass.

Anf. 62 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! I går lyssnade jag på Sveriges Radio och hörde statsrådet säga att hon förstår människors oro för att inte kunna nå till exempel ambulans eller brandvärn.

Det är bra att statsrådet förstår människors oro, men jag är mer intresserad av vad statsrådet avser att göra.

Statsrådet är i samma intervju väldigt tydlig med att ansvaret för mobiltäckningen ligger på teleoperatörerna. Tror statsrådet själv att marknaden tar det fulla ansvaret för en bristande mobiltäckning?

Hela Sverige ska leva, sägs det. Men om man bor i en del av landet, i ett område, där marknaden inte ser det som lönsamt att säkra täckningen eller tillförlitliga telefonförbindelser finns det tydligen inget att hämta hos det parti i regeringen som säger sig stå upp för landsbygden. Då är det bara att förlita sig på marknadskrafterna, att de tar ansvaret. Jag tror att många med mig anser att regeringen borde ha det ansvaret.

Linjen att det inte är ett större problem med mobiltäckning, och om det är ett problem kommer marknadskrafterna själva att lösa det, håller inte.

Jag tycker att det skulle vara intressant att i de avslutande svaren från statsrådet höra om statsrådet tycker att det är tillräckligt att Post- och telestyrelsen inte längre ställer några krav på utbyggnad eller förbättringar av nätet.

Jag uppfattade möjligen en liten förskjutning i statsrådets senaste inlägg. I sådana fall är det väldigt välkommet och bra för den fortsatta utvecklingen.

Anf. 63 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Jag vill börja med att säga: Vi i Centerpartiet är inte alls främmande för att vi politiskt behöver ta fortsatta beslut när det gäller att stödja områden dit, som vi brukar säga, inte marknaden når.

Jag är precis som flera av er, till exempel Sven-Erik Bucht, besviken över att inte 450-avtalet har givit det vi förväntade oss av mobiltelefoni i svårtäckta områden. Låt oss fortsätta att ställa krav och i dialog med myndigheter och bransch underlätta fortsatt utbyggnad. På så sätt tror jag att vi i praktiken når bästa lösningen för kunden var i landet den än befinner sig.

Men sedan har vi i stället hamnat i en teknisk diskussion om avtal och annat som jag i och för sig inte känner är speciellt förmånlig eller gynnsam eller meningsfull. Men eftersom det här 900-megahertzbandet, som vi har det så kallade GSM-nätet på, nämns vill jag ändå läsa från Post- och telestyrelsens sida angående det här nya avtalet.

Där står att tillståndshavaren ska bibehålla den procentuella yttäckning per län för mobil fonitjänst som för närvarande upprätthålls till och med 2015. Kraven gäller till dess men kan komma att förlängas med hänsyn till intresset av att bibehålla nationell täckning.

Sedan finns det en mer utvecklande text som jag inte har tid och anledning att trötta er med, men där beskriver man bakgrunden. Mot bakgrund av GSM-nätets betydelse ska den även fortsättningsvis förenas med villkor om täckning.

Längre fram står det att den faktiska täckningen är betydligt större än vad tidigare avtal har sagt. Och samtliga tillståndshavare ska bibehålla den yttäckning som upprätthålls i dag. Sedan framkommer det att det är möjligt att uppfylla detta täckningskrav även med hjälp av 1 800- respektive 2,1-bandet därför att det av olika skäl kan vara en enklare lösning, en bättre fungerande lösning.

Jag har svårt att hänga med i sakbeskrivningarna från Sven-Erik Bucht när det gäller det här nätet. Det måste jag säga.

Anf. 64 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Ibland får man nästan känslan att det finns förskrivna inlägg som hålls alldeles oavsett vad jag säger i debatten.

Låt mig upprepa en gång till att hela Sverige ska ha tillgång till bra mobiltelefoni. Operatörerna har ett mycket stort ansvar för att fixa det. Operatörernas förskönade täckningskartor måste få ett slut. Om kartan inte stämmer med verkligheten måste kartan ritas om. Har man lovat att det ska finnas täckning är man skyldig att fixa det. De måste bygga ut sina nät och se till att kapaciteten i dem räcker till när allt fler vill använda dem alltmer. Vi behöver allt bättre mobilnät som täcker allt fler och klarar alltmer.

Sedan säger Sven-Erik Bucht och ytterligare någon i debatten att det inte finns några yttäckningskrav i de licenser som operatörerna har att leva upp till. Men det är inte sant. I de band där det är lämpligt att ställa krav på yttäckning gör vi också det.

I 450-bandet är operatören skyldig att tillhandahålla 80-procentig yttäckning men lever i praktiken upp till 90-procentig yttäckning i alla län.

I 800-bandet har vi visserligen inte krav på yttäckning, men vi kräver att en av operatörerna förser alla som saknar tillgång till grundläggande bredband med det. 300 miljoner kronor öronmärks för att se till att vi blir av med de sista vita fläckarna när det gäller grundläggande bredband.

När det gäller 900-bandet, det som används för GSM, har PTS skärpt täckningskravet kraftigt 2009 när man förlängde licenserna. Då bestämde

man att operatörerna är tvungna att bibehålla den täckning som man har uppnått. I praktiken innebär det att täckningskravet ökade från ett mycket svagare täckningskrav som fanns tidigare till 90 procents täckning av landets yta.

I 1 800-megahertzbandet och 2,1-gigahertzbandet finns det inte yttäckningskrav. Men det beror på att vi i dessa band behöver ge utrymme för att utveckla den nya tekniken och ge utrymme för operatören att bygga ut 4G som kommer att svälja mycket mer data och så vidare och som kommer att avlasta 3G-nätet så att det funkar allt bättre.

När oppositionen påstår att det inte finns yttäckningskrav har det därför ingenting med sanningen att göra. Det finns yttäckningskrav i de band där det är relevant. Men i de band där vi måste driva teknikutvecklingen framåt därför att människor vill använda smartare telefoner måste vi också lämna utrymme för det.

Vi ska ha bra mobiltelefoni i hela Sverige. Vi ska se till att vi har bra bredband i hela Sverige. Det är också därför som regeringen ser till att satsa på det. Vi fyller på med en hel bredbandsmiljard för att dra bredband på landsbygden. Vi kopplar bort det analoga tv-nätet för att vi ska kunna öronmärka det för att bygga mobilt bredband på landsbygden. Vi öronmärker 300 miljoner för att koppla upp de vita fläckarna.

Att påstå att regeringen är passiv när det gäller mobiltelefoni, bredband och telefoni är att dra väl mycket på sanningen.

Anf. 65 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag lyssnade verkligen på statsrådets inlägg. Det sägs att det i 450-bandet är yttäckningskrav på 80 procent men att det nu är 90 procents täckning. Det är 90 procents täckning när det gäller bredband. Jag talar om mobil telefoni. Jag vet, statsrådet, att detta är komplicerat. Men bredbandstelefoni och mobiltelefoni är två helt olika saker. Bredbandstelefoni är egentligen fast telefoni med ett modem. Mobiltelefoni på 450-bandet släcktes 2009 under din regerings tid. Ni har inte gjort någonting åt det. Täckningskravet på 800-bandet gäller bredbandstäckning för fast telefoni. Det är inte krav på mobiltelefonitäckning på det.

Herr talman! Sanningen är att stora delar av vår landsbygd har förlorat möjligheten till mobiltelefoni. Sanningen är att mobiltelefoni fungerar allt sämre på många platser. Sanningen är också att regeringen inte har klarat av den uppgift som den har fått av riksdagen. Sanningen är att människor ute i landet känner oro när de inte längre kan ringa med mobiltelefon. Det är sanningen.

Statsrådet, det är tid för ansvar, som regeringschefen sade 22 eller 23 gånger i sin regeringsförklaring. Jag hoppas att denna tid för ansvar också gäller alliansregeringen. Eller gäller det alla andra i landet men inte alliansregeringen?

Ansvar statsrådet att det nedsläckta 450-nätet, trots att det är avtalat, ska få fortsätta? Är statsrådet beredd att ge direktiv så att man följer det avtal som tecknades när det var en socialdemokratisk regering? Och kom inte och beskyll socialdemokrater för någonting. Ni har regerat i snart sju år.

Anf. 66 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! 450-bandet är inte nedsläckt. 10 500 människor i detta land använder det. Det är deras möjlighet att få tillgång till mobil telefoni.

Om man påstår att mobiltelefoni är en sak och att mobilt bredband är en helt annan sak får man nog uppdatera sig lite grann och hänga med i utvecklingen.

Det är viktigt med mobiltelefoni, och det är viktigt med mobilt bredband. Allt fler väljer också att ringa med det mobila bredbandet. Men vi ska inte blanda bort korten.

Det är ingen slump att alliansregeringen sedan vi tillträdde har prioriterat att gå igenom hur vi använder utrymmet i etern för att frigöra mest utrymme i hela Europa för att vi ska bygga ut den mobila telefonin. Jag tänker fortsätta med det. Vi ser nämligen nu hur svenskarna exponentiellt vill använda denna teknik alltmer. Vi förväntar oss att den ska funka när vi är hemma, och vi förväntar oss att den ska funka när vi är på jobbet eller när vi är på resande fot. Självklart ska den göra det. Det är just därför som det är viktigt att vi ser till att det finns utrymme att göra det och ställer täckningskrav när det är befogat att göra det och att ge utrymme för att utveckla den nya tekniken när det går att göra det och att vi ser till att skjuta till resurser så att vi kan bygga ut de moderna teknikerna i de delar av landet där det offentliga måste vara med och göra det.

För mig, för Centerpartiet och för hela alliansregeringen är det otroligt viktigt att det finns tillgång till bra bredband, till bra mobila kommunikationer och till bra telefoni i hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2012/13:306 om möjligheterna att bygga i strandnära lägen

Anf. 67 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Ärade ledamöter och ärade åhörare! Jag blev ganska nyfiken och intresserad när jag såg att Sven-Erik Bucht hade interPELLERAT om möjligheterna att bygga i strandnära lägen. Bakgrunden till det är naturligtvis en del diskussioner som vi har haft men också att Socialdemokraterna och Sven-Erik Bucht hade en egen motion för bara några år sedan om strandskydd. Det ska därför bli mycket intressant att höra vilken åsikt Sven-Erik Bucht har om detta när vi kommer in i diskussionsläge. Först ska jag ge det formella svaret.

Sven-Erik Bucht har alltså frågat mig om jag har gjort ställningstagandet att den nya strandskyddslagstiftningen har fått den effekt och den andemening som var tanken vid införandet av lagstiftningen. Han har vidare frågat mig om jag är beredd att se över lagstiftningen så att dess syfte och andemening faktiskt får genomslag. Sven-Erik Bucht har även påpekat att en avsikt med ändringarna av strandskyddsreglerna var att öppna för regionalt och lokalt anpassade bedömningar samt att strandskyddet skulle skärpas i områden som redan utsatts för ett hårt exploateringsstryck, medan det i de delar av Sverige där det finns gott om stränder och där bebyggelsestrycket är litet skulle bli lättare att bygga strandnära.

Prot. 2012/13:84

26 mars

*Svar på
interpellationer*

Han har vidare angett att syftet att underlätta byggande i glesbygdsområden inte har uppfyllts, utan snarare försvårats. Sven-Erik Bucht har dessutom uppgett att tillämpningen av de nya reglerna varierar stort mellan länen.

Målen med de nya strandskyddsreglerna var bland annat att genom vissa lättnader i strandskyddet främja utvecklingen i landsbygdsområden med god tillgång till stränder, att öka det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet samt att genom en samordning av miljöbalken och plan- och bygglagen effektivisera prövningar om strandskydd.

Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2012 att det finns indikationer som tyder på att de nya strandskyddsreglerna med syfte att bland annat underlätta viss byggnation i strandnära lägen inte har fyllt sitt syfte, har tillämpats olika över landet och har lett till oavsedda effekter. Därvid aviserade regeringen tre insatser för att utveckla tillämpningen av strandskyddsreglerna. Det gällde ett uppdrag till Boverket och Naturvårdsverket att se över hur reglerna fungerar, ett stöd till kommuner med flera för att utveckla deras planeringsarbete för att underlätta för attraktivt boende på landsbygden samt en informations- och kompetensinsats om strandskyddsreglerna.

Den 20 december 2012 beslutade regeringen att ge ett uppdrag till Naturvårdsverket och Boverket att gemensamt göra en utvärdering och översyn av tillämpning och utfall av de nya strandskyddsreglerna samt vid behov föreslå ändringar. Myndigheterna ska bland annat, i syfte att identifiera och klargöra eventuella oklarheter i och problem vid tolkningen av reglerna, göra en analys av tillämpning och utfall av reglerna samt vid behov föreslå ändringar. I denna del av uppdraget ingår att, för att bland annat säkra ett transparent beslutsystem och motverka oskäliga lokala och regionala skillnader i tillämpning och beslut, särskilt utreda skillnader i tillämpning och utfall mellan olika kommuner och mellan olika länsstyrelser.

Myndigheterna ska vidare särskilt göra en analys av tillämpning och utfall av de regler som avser lättnader i strandskyddet i glesbygdsområden, det vill säga reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen – de så kallade LIS-reglerna. Myndigheterna ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet senast den 1 augusti 2013. Redovisningen av uppdraget ska bland annat visa hur de nya strandskyddsreglerna tillämpas över landet, hur väl syftena med de nya reglerna hittills har uppfyllts samt eventuella problem och förbättringsmöjligheter kopplade till reglerna.

I augusti 2012 beslutade regeringen om förordning 2012:545 om stöd till planeringsinsatser för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Förordningen reglerar ett ekonomiskt stöd som kommuner, länsstyrelser och samverkansorgan eller landsting med regionalt utvecklingsansvar kan söka hos Boverket. Stödet ska användas till att klarlägga om det finns områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i en kommun.

Regeringen har vidare den 7 mars 2013 beslutat att tillsätta en delegation för en långsiktig tillämpning av strandskyddsreglerna. Delegationen har till uppgift att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats gällande tillämpningen av strandskyddsreglerna i miljöbalken och plan- och bygglagen. Delegationen ska fokusera på att sammanställa och sprida kunskap om strandskyddsreglerna, främja samverkan och utbyte av erfarenheter samt underlätta samarbetet mellan berörda aktörer.

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet Lena Ek för svaret. Min uppfattning efter detta svar är faktiskt att statsrådet har en ambition att rätta till de problem som finns. Det är bra och glädjande. Det gläder säkert många att statsrådet har den ambitionen.

Att få bygga och bo i vackra, strandnära lägen är en dröm för många i vårt land. När den nya lagen trädde i kraft 2009 var förhoppningarna stora. Äntligen skulle det bli möjligt, löd många kommentarer särskilt på landsbygden och i de mer glesbefolkade orterna. Den nya lagen skulle ge mer utrymme för regionalt och lokalt anpassade bedömningar. I de delar av Sverige där det finns gott om stränder och lågt bebyggelsestryck skulle det bli lättare att bygga, samtidigt som lagen skärpte möjligheten att bygga i väldigt hårt exploaterade områden.

Tyvärr blev verkligheten en annan. Jag lyfter i min interpellation upp exemplen Arvidsjaur och Arjeplog, två kommuner i Norrbotten som har upplevt det omvända sedan lagen trädde i kraft. Det har blivit svårare att få tillstånd att bygga, trots att det är ganska glest bebyggda kommuner med lågt bebyggelsestryck. Arjeplog har till exempel fler sjöar än invånare och är säkert en av de kommuner i hela landet som har mest strand per invånare. Arvidsjaur ligger inte långt efter i den ligan. Detta är dock inte bara ett problem dessa kommuner upplever; det finns många mindre, glesbefolkade kommuner som upplever exakt samma problem.

Herr talman! Sveriges Kommuner och Landsting har i en rapport pekat på att bedömningarna och handläggningarna av ärenden med tillämpning av lagen varierar stort mellan länen. Även Sveriges Television har gjort en granskning av utfall av dispenser för byggnation i strandnära lägen, och mycket tyder tyvärr på att det efter att den nya lagen trätt i kraft verkar vara lättare att få dispenser i områden med tidigare hårt exploateringsstryck än i de mer glesbebyggda kommunerna. Det är klart att detta inte är bra. Det skapar misstro hos befolkningen och tar bort legitimitet för lagstiftningen. Andemeningen i lagen var ju det omvända.

Herr talman! Jag pekade på detta redan för snart två år sedan. Jag väckte en motion i frågan, vilket ministern nämnde, och föreslog att man skulle se över detta. Tyvärr avslogs motionen vid det tillfället – möjligen kom förslaget från fel håll – men oaktat detta är det bättre sent än aldrig. Nu verkar i alla fall statsrådet ha kommit till insikt om att det behövs en översyn. Det är faktiskt väldigt glädjande att statsrådet så tydligt pekar på det i svaret. Det gläder mig, och det gläder många andra.

Jag hoppas nu att detta inte tar för lång tid. Det finns så många drömmar om att få bygga, bo och leva nära vackra stränder. Drömmarna finns i Arvidsjaur och Arjeplog, men även på andra orter och på många ställen runt om i vårt land finns det många sådana drömmar.

Bästa statsråd! Detta är en viktig fråga för landsbygden. Särskilt på landsbygden finns det möjlighet för många fler att bygga och förverkliga sina drömmar om att få bo i vackra lägen. Där kostar inte tomterna lika mycket som i de hårt exploaterade områdena. I de hårt exploaterade områdena avgör väldigt många gånger plånbokens storlek om man ska kunna bo vackert. På landsbygden är vi mer lika; där räcker det med engagemang och en lagstiftning som ger möjligheter.

Anf. 69 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! I Sverige är stränderna till för alla. Den första strandskyddsbestämmelsen skrevs i början av 50-talet i avsikt att motverka exploatering av strandtomter runt Stockholm, Göteborg och Malmö. Tillgången till badplatser, strandpromenader och fritt vatten skulle säkras för allmänheten. Strandskyddet är i dag ett viktigt uttryck för den svenska allemansrätten. Den generella tillgången till skog, mark, hav och sjöar är något som jämfört med många andra länder är en exklusiv rättighet.

När regeringen 2009 genomförde en stor förändring av strandskyddet var avsikten enligt regeringens uttalande i propositionstexten att lätta på strandskyddet i landsbygdsområden där det finns god tillgång på stränder, och i övriga delar av landet begränsa och ha en restriktiv tillämpning genom tydligare och stärkta regler. Detta står i propositionen. Också dåvarande miljöministern uttalade sig i medier och debattartiklar om att det handlade om att begränsa och minska möjligheterna till undantag från strandskyddet i områden med hårt exploateringstryck.

Kritiken från oss i oppositionen, från miljörörelsen och från friluftsförbund och organisationerna var entydig: Visst kan förändringar leda till att det blir lättare att bygga på stränder i landsbygdskommuner, men några tecken på att det skulle bli svårare att få dispens i till exempel Stockholms skärgård fanns inte i förslaget. Tvärtom vad som angavs i propositionen och vad som uttalades av företrädare för regeringen fanns det fler möjligheter till undantag än tidigare.

Nyligen visade en genomgång av antalet strandskyddsdispenser som SVT:s nyhetsredaktion gjort att det ökat kraftigt i kommuner kring Stockholm och på västkusten när det gäller att få dispens. Där det var avsett att möjligheten att få dispens skulle skärpas, i områdena med riksintresse, har det alltså blivit lättare att få dispens. I de områden där vi gemensamt tyckte att vi skulle lätta på trycket och att det skulle bli lättare att få dispens – såsom Bucht har talat om, där man har mer sjöar än man har invånare – har det blivit svårare att få dispens.

Vårt förslag när vi skulle stärka strandskyddets regler och restriktiviteten i tillämpningen samtidigt som man skulle låta kommuner få lättare att ge strandskydd var att dela upp möjligheten att ge dispens. I de områden som var av riksintresse var det enbart länsstyrelsen som skulle ha möjlighet att ge dispens. Det var vårt förslag från oppositionen. I de delar av landet där det inte förelåg riksintresse, till exempel där Bucht kommer ifrån, sade vi att det var kommunen som skulle ha möjlighet att ge dispens, och sedan skulle det kunna överprövas av länsstyrelsen. Då skulle det bli en tydlig åtskillnad som visade var vi politiker ville att det skulle ske lättnader och var vi ville att det skulle skärpas. I och med det förslag som drevs igenom 2009 har det blivit tvärtom.

Nu är min fråga: Vad ämnar regeringen göra åt detta?

Anf. 70 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag tror att vi är överens om att den nya reformen inte har fungerat som det var tänkt. Det är därför som regeringen har vidtagit åtgärder på de här tre områdena för att rätta till detta och för att få besked.

Samtidigt kan jag konstatera att i den motion som S, V och MP gemensamt lämnade in handlar det om väsentligt skärpta krav. Om man tittar på detaljerna i motionen kan man se att det inte alls skulle vara särskilt mycket lättare att bygga i strandnära lägen i glesbygd. Det beror kanske på att det var en trepartimotion i sällskap med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, men icke desto mindre är det en gemensam motion inlämnad. Då måste jag be att få ett besked. Är det den här motionen som ni står för? Eller har ni bytt åsikt sedan dess?

När det gäller de hårt exploaterade områdena är det alldeles självklart, och det är också en av anledningarna till att regeringen har lämnat de besked som jag har lämnat i interpellationssvaret, att man måste fundera över hur man skyddar särskilt känsliga områden där det redan är hårt exploaterat.

Jag kommer själv från en kommun med väldigt mycket strandnära lägen, oerhört lång kustremsa och tusentals öar. Där finns det gott om plats utan att man vare sig förstör naturvärden eller omöjliggör för människor att komma ned till stranden, paddla kanot och njuta av den svenska kustlinjen eller de svenska sjöarna som faktiskt är fantastiska.

Jag tycker att den här interpellationsdebatten är mycket intressant på det viset att vi har sett att det inte fungerar bra och vi har lagt ut de här uppdragen. Jag skulle vilja ha ett besked från Socialdemokraterna om ni står fast vid den inlämnade riksdagsmotionen eller om ni har bytt åsikt.

Anf. 71 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att statsrådet lyssnar och vill underlätta för människor att bygga i glesbygden. När jag väckte motionen 2011 avfärdades den. Den avslogs.

Jag tycker också att det som Jan-Olof Larsson sade är intressant. Jag har inte bakgrundshistorien. Jag satt inte i riksdagen då. Han sade att man ville ha en än mer lokal beslutanderätt i de här frågorna. Jag tycker att det är mycket intressant att det skulle vara länsstyrelsen som beslutade om riksintressen. Jag kan inte detaljerna i detta, men jag hör ju detta när jag besöker människor i glesbygd i Norrbotten, Västerbotten och runt om i landet. Det finns en irritation mot lagstiftningen. Ni sade ett, och det blev något annat. Därför har jag engagerat mig och skrivit den här interpellationen. Det gäller inte minst de två kommunerna Arjeplog och Arvidsjaur som har så väldigt mycket stränder per invånare. Det är enormt mycket, och där har det blivit svårt.

Jag vet inte om statsrådet kan ge något löfte om när det kan bli en förändring i lagstiftningen så att vi kan underlätta för byggnation i strandnära lägen på landsbygd och i glesbygd. När ungefär i tiden kan detta komma?

Anf. 72 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Jag kommer från Bohuslän. Enligt CNN är den sjunde vackraste platsen i världen vår bohuslänska skärgård. Vem som helst kan komma dit med båt. Man kan lägga fast vid strandkanten och ligga där över natten. Man kan bada eller gå i land och njuta. Lite längre upp ligger ett land som heter Norge. Man kan tro att man kommer till Norge när man kommer till Bohuslän, men det är inte så. Norrmännen kommer till oss för att de inte kan göra det jag sade just nu. De kan inte slänga iland

en ände i skärgården där, gå i land och så vidare, för där går staketen ända ned till vattnet.

Innan jag kom i riksdagen var jag sällan i Stockholms skärgård, men jag har varit där ibland. Där går också staketen ända ned till vattnet ibland. Det är något som vi inte är vana vid på västkusten. Där finns det en allemansrätt. Där kan vi ta vara på en stor näring som heter turism. Det tycker vi är värt att värna.

Det är de områden med högt exploateringsstryck som är riksintressen i dag. Där vill vi se en skärpning av strandskyddslagen. En tydlig markering är, som vi sade i vår motion, att endast länsstyrelsen får bevilja bebyggelse i strandskyddat område.

I de andra områdena, till exempel där Bucht kommer ifrån, säger vi att det behövs landsbygdsutveckling, och där vill man satsa på fiskecamping. Jag träffade i dag tre representanter som vill utveckla fiskerinäringen när det gäller turism uppe i Norrland och bygga fiskecampingar och så vidare. Där uppe finns det möjligheter. Där finns det utrymme. Där finns det sjöar där man inte inkräktar på det fria friluftslivet. Då ska mandatet ligga hos kommunen att ge dispens från strandskyddet. Det är ett tydligt sätt.

Anf. 73 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Vi skulle kunna prata länge om skönheten i skärgården i Bohuslän. En av anledningarna till att regeringen nu har sett till att vi har ett naturrum är att människor ska kunna se och förstå vad den här fantastiska miljön innebär och glädjas över vår gemensamma tillgång. Där är allemansrätten naturligtvis fantastisk.

Jag konstaterar att vi har två talare från Socialdemokraterna som lyfter fram varsin sida av problemet. Den ena pratar oerhört starkt om skyddet av allemansrätten och skyddet av värdefulla områden. Det är fantastiskt bra. Den andra pratar oerhört starkt om landsbygden och möjligheten att utveckla strandnära skydd. Det är fantastiskt bra.

Men min fråga till interpellanten och till Jan-Olof Larsson, som också har begärt inträde i debatten, var: Vilken åsikt är Socialdemokraternas? Det här är en motion tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet som faktiskt inte riktigt speglar de inlägg som vi har hört i kammaren i kväll. Eller stryk "riktigt". Det är ganska stor skillnad, måste jag säga.

Regeringen har sett att tillämpningen av den här lagen inte fungerande som det var tänkt redan i mycket tidigt skede. Det är anledningen till att tre uppdrag är lagda. Naturvårdsverket och Boverket ska se över hur reglerna fungerar och föreslå ändringar. Kommunerna, särskilt landsbygdskommunerna, ser det här som en möjlighet till utveckling och till att skapa en bra livskvalitet inte bara för dem som bor i kommunen utan också för dem som man hoppas ska flytta in eller för de ungdomar som ska flytta tillbaka. Det gäller att underlätta för ett sådant planeringsarbete.

Jag var i Säffle för två veckor sedan och diskuterade just hur de hade plockat fram LIS-områden. De hade gjort det som en konstruktiv del i planen att utveckla kommunen på ett klimativänligt sätt.

Det är mycket olika hur det fungerar i olika delar av landet. När det gäller landsbygdsutveckling nås jag av rapporter från partimedlemmar och intresserade och bekymrade människor som funderar över hur det ser ut i Norrbotten just nu med länsstyrelsens diskussioner där om hur man ska hantera strandskyddsområden. Det är anledningen till att vi har lagt pengar på en informations- och kompetensinsats om strandskyddsreglerna, och det är nog väldigt viktigt.

Delegationen som tillsattes nu i mars heter Delegation för en långsiktig tillämpning av strandskyddsreglerna. Den har som uppgift att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats gällande tillämpningen av strandskyddsreglerna i miljöbalken och plan- och bygglagen. Delegationen ska fokusera på att sammanställa och sprida kunskaper om strandskyddsreglerna, främja samverkan och utbyte av erfarenheter samt underlätta samarbete mellan berörda aktörer. Jag tror att det är väldigt viktigt och en del av lösningen, förutom de andra två uppdragen. Det kanske kan göra att tillämpningen kan ensas bättre mellan olika länsstyrelser såvitt det finns enskilda länsstyrelser som skiljer ut sig i den här frågan.

Anf. 74 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag utgår från att statsrådet känner till att Jan-Olof Larsson inte har rätt till ytterligare inlägg och alltså inte kan svara på statsrådets frågor. Han är vår talesperson i de här sakfrågorna, men jag ska försöka svara på de frågor som statsrådet ställde.

Jo, Socialdemokraterna kräver tuffare tag när det gäller de hårt exploaterade områdena. Det måste bli en hårdare reglering. Vi vill inte ha staketen ända ned till stranden.

Däremot ska vi underlätta i glesbygd och landsbygd. Där vill vi socialdemokrater att besluten flyttas ned till lokal nivå. Men för att det ska fungera behöver vi tydligare regler. Jag kände faktiskt att statsrådet också var på g i sitt svar.

Jag vet inte om vi är överens om de här tagen, men det här är ett tydligt ställningstagande från vårt parti: Underlätta i landsbygd och glesbygd att bygga i vackra strandnära lägen. Låt människors drömmar där gå i uppfyllelse. Stäng däremot inte av stränder och strövområden för det allmänna i de hårt exploaterade områdena. Som Jan-Olof Larsson säger finns det områden där det är staket ända ned till stranden och ingen kan passera.

Detta är vår uppfattning på det här området. Hoppas nu att statsrådet kan svara på frågan hur fort förslagen till förändringar kan komma till riksdagen.

Anf. 75 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag noterar att Sven-Erik Bucht inte vill gå in i en diskussion om den partimotion som han har väckt tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Men det finns ju en anledning; det vet vi.

De tre uppdrag som vi har gett till Boverket och Naturvårdsverket kommer att redovisas. De kommer att se om det behövs en skärpning av reglerna eller om det behövs en tillämpningen. Då får man titta på hur det ser ut i olika länsstyrelser i olika delar av landet, hur den här hanteringen har gått till och hur den går till. Om det finns behov av

det avser vi att återkomma. Finns det bara behov av att vara tydligare med informations- och kompetensinsatser kan det hända att det räcker med det. Det får vi se när materialet kommer fram.

Vi tar i alla fall det här på allvar, för områden som behöver skyddas ska skyddas, precis som Sven-Erik Bucht säger, och där tror jag att vi är helt överens. Men det finns också väldiga mängder med stränder, insjöar och öar i det här landet som skulle kunna göras mer tillgängliga för människor för att öka både utvecklingskraften på landsbygden och livskvaliteten för många människor. Det är otroligt viktigt. Det är också vår utgångspunkt i Centerpartiet och i alliansregeringen.

Sedan tror jag nog avslutningsvis att vi behöver fundera över hur tillämpningen av LIS-områdena och beslutsgångarna är i olika länsstyrelser och se till att ensa deras handläggning.

Jag ber att få tacka för en viktig och värdefull debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades

Propositioner

2012/13:93 Anpassning av svensk rätt till EU-förordning om byggprodukter

2012/13:94 Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet

2012/13:96 Kulturmiljöns mångfald

2012/13:104 Nedsättning av en byggsanktionsavgift

2012/13:117 Konvention om social trygghet mellan Sverige och Indien

2012/13:120 Folkbokföringen i framtiden

2012/13:122 Ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossist-energiprodukter

2012/13:123 Myndigheters tillgång till tjänster för elektronisk identifiering

2012/13:124 Begreppet beskattningsbar person – en teknisk anpassning av mervärdesskattelagen

2012/13:126 FN:s internationella brottmålstribunaler – avveckling och restfunktioner

2012/13:128 Ny myndighet för hälso- och vårdinfrastruktur

2012/13:132 Tolkning och översättning i brottmål

2012/13:133 Studiemedel utan prövning av äldre studieresultat

2012/13:135 Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om kosmetiska produkter

2012/13:136 Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m.

Skrivelser

2012/13:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen

2012/13:90 Nordiskt samarbete 2012

2012/13:97 Riksrevisionens rapport om bemanningen av marinens och flygvapnets stående insatsförband
2012/13:112 Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap
2012/13:114 Strategisk exportkontroll 2012 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Prot. 2012/13:84
26 mars

Redogörelser

2012/13:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2012
2012/13:RS5 Redogörelse för verksamheten under 2012 för parlamentariska delegationen till Interparlamentariska unionen
2012/13:RS6 Redogörelse för verksamheten under 2012 för parlamentariska delegationen till Parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet

EU-dokument

KOM(2013) 122 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén Smart lagstiftning – tillgodose de små och medelstora företagens behov
KOM(2013) 168 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om insyn i de åtgärder som reglerar prissättningen på humanläkemedel och deras inordnande i de allmänna sjukförsäkringssystemen

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för prop. 2012/13:115 *En ny kameraövervakningslag* och skr. 2012/13:121 *Riksrevisionens rapport om Skolinspektionens prövningar av ansökningar från enskilda som vill bli skolhuvudmän* skulle förlängas till onsdagen den 10 april.

Trafikutskottets utlåtande

2012/13:TU13 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag i fjärde järnvägspaketet

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 22 mars

2012/13:354 Klimatanpassning

av Jens Holm (V)

till miljöminister Lena Ek (C)

den 26 mars

2012/13:355 Familjer som splittras

av *Bodil Ceballos* (MP)

till statsrådet Tobias Billström (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 april.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 mars

2012/13:422 Utvärdering av projektet Styrelsekraft som medel till jämn representation

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till statsrådet Maria Arnholm (FP)

2012/13:423 Sveriges klimatambition i EU till 2020

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Lena Ek (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 april.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 mars

2012/13:387 Arbetsförmedlingens regelverk

av *Agneta Gille* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:391 Lavaldomen

av *Gunnar Sandberg* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:397 Arbetsförmedlingens roll i kompetensförsörjningen

av *Roger Haddad* (FP)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 april.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 15.56 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Svar på interpellationerna 2012/13:316 och 317 om vårdpersonalens arbetssituation.....	3
Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	3
Anf. 2 MEERI WASBERG (S).....	4
Anf. 3 INGELA NYLUND WATZ (S).....	5
Anf. 4 FINN BENGTTSSON (M).....	7
Anf. 5 HILLEVI LARSSON (S).....	8
Anf. 6 ANDERS ANDERSSON (KD)	9
Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	10
Anf. 8 MEERI WASBERG (S).....	11
Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S).....	12
Anf. 10 FINN BENGTTSSON (M).....	13
Anf. 11 HILLEVI LARSSON (S).....	14
Anf. 12 ANDERS ANDERSSON (KD)	14
Anf. 13 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	15
Anf. 14 MEERI WASBERG (S).....	16
Anf. 15 INGELA NYLUND WATZ (S).....	16
Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	17
7 § Svar på interpellation 2012/13:323 om ökningen av kejsarsnitten	18
Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	18
Anf. 18 HILLEVI LARSSON (S).....	19
Anf. 19 FINN BENGTTSSON (M).....	20
Anf. 20 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	21
Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S).....	22
Anf. 22 FINN BENGTTSSON (M).....	23
Anf. 23 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	23
Anf. 24 HILLEVI LARSSON (S).....	24
Anf. 25 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	24
8 § Svar på interpellation 2012/13:329 om åtgärder mot oetiska läkemedelsbedömningar.....	25
Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	25
Anf. 27 AGNETA LUTTROPP (MP).....	26
Anf. 28 FINN BENGTTSSON (M).....	26
Anf. 29 HILLEVI LARSSON (S).....	27
Anf. 30 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	29
Anf. 31 AGNETA LUTTROPP (MP).....	30
Anf. 32 FINN BENGTTSSON (M).....	30
Anf. 33 HILLEVI LARSSON (S).....	31
Anf. 34 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	31

Anf. 35	AGNETA LUTTROPP (MP)	32	Prot. 2012/13:84
Anf. 36	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	32	26 mars
9 §	Svar på interpellationerna 2012/13:308 och 309 om		
	 samverkan mellan kommuner	33	
Anf. 37	Statsrådet PETER NORMAN (M)	33	
Anf. 38	MARIA STENBERG (S)	33	
Anf. 39	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	34	
Anf. 40	Statsrådet PETER NORMAN (M)	35	
Anf. 41	MARIA STENBERG (S)	36	
Anf. 42	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	37	
Anf. 43	Statsrådet PETER NORMAN (M)	38	
Anf. 44	MARIA STENBERG (S)	39	
Anf. 45	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	40	
Anf. 46	Statsrådet PETER NORMAN (M)	40	
10 §	Svar på interpellation 2012/13:280 om		
	 mobiltelefonitäckning i Sveriges glesbygd	41	
Anf. 47	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	41	
Anf. 48	SVEN-ERIK BUCHT (S)	42	
Anf. 49	SIV HOLMA (V)	43	
Anf. 50	PATRIK BJÖRCK (S)	44	
Anf. 51	MARIE NORDÉN (S)	45	
Anf. 52	INGEMAR NILSSON (S)	46	
Anf. 53	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	47	
	(forts.)	48	
	Ajournering	48	
	Återupptagna förhandlingar	48	
10 §	(forts.) Svar på interpellation 2012/13:280 om		
	 mobiltelefonitäckning i Sveriges glesbygd	48	
Anf. 54	GÖRAN LINDELL (C)	48	
Anf. 55	MARIA STENBERG (S)	49	
Anf. 56	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	50	
Anf. 57	SVEN-ERIK BUCHT (S)	51	
Anf. 58	SIV HOLMA (V)	52	
Anf. 59	PATRIK BJÖRCK (S)	52	
Anf. 60	MARIE NORDÉN (S)	53	
Anf. 61	INGEMAR NILSSON (S)	53	
Anf. 62	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	54	
Anf. 63	GÖRAN LINDELL (C)	54	
Anf. 64	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	55	
Anf. 65	SVEN-ERIK BUCHT (S)	56	
Anf. 66	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	57	
11 §	Svar på interpellation 2012/13:306 om möjligheterna att		
	 bygga i strandnära lägen	57	
Anf. 67	Miljöminister LENA EK (C)	57	
Anf. 68	SVEN-ERIK BUCHT (S)	59	
Anf. 69	JAN-OLOF LARSSON (S)	60	
Anf. 70	Miljöminister LENA EK (C)	60	
Anf. 71	SVEN-ERIK BUCHT (S)	61	

Anf. 72 JAN-OLOF LARSSON (S).....	61
Anf. 73 Miljöminister LENA EK (C)	62
Anf. 74 SVEN-ERIK BUCHT (S)	63
Anf. 75 Miljöminister LENA EK (C)	63
12 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	64
13 § Anmälan om interpellationer	65
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	66
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	66
16 § Kammaren åtskildes kl. 19.05.	67

